

DE ZEEUWSE KUST IS VOOR IEDEREEN.

WAT BETEKENT DE ZEEUWSE KUST VOOR U?

SP.

DE ZEEUWSE KUST IS VOOR IEDEREEN.

De fractie van SP Zeeland is met Zeeuwse bewoners in gesprek gegaan om te weten wat de kust voor hen betekent. Op straat en op de themabijeenkomsten over de kust en kustbebouwing die de SP organiseerde kwam duidelijk naar voren: De kust is iets wat veel mensen raakt. We zijn daarom een onderzoek gestart met als doel te weten wat het strand, het gebied met duinen en dijken voor bewoners betekent. En wat men vindt van bebouwing aan de kust. Het onderzoek is gedaan door SP Zeeland.

INHOUD

Wat voor onderzoek en waarom een onderzoek?	7
Samenvatting	8
Waar moeten we op letten om een goede kustvisie te krijgen?.....	10
Betrek bij de kustvisie de stem van de bewoner, die zegt:.....	10
1. Kennis over de waarde van de Zeeuwse kust	11
1.1 Wat bedoelen we met kust?.....	11
1.2 Kenmerken	11
1.3 Duinen	11
1.4 Een rijk en gevarieerd landschap: de kust	12
1.5 Authentieke kustprovincie.....	12
2. Uitdagingen van deze tijd.....	13
2.1 Grote ruimtelijke opgaven	13
2.2 Wat verandert er met de nieuwe wet Natuurbescherming	13
2.3 Blik op kustvisie in heden en verleden	13
3. Wat wordt ontwikkeld aan de kust?	14
3.1 Voorbeelden van plannen waar veel mensen zich druk over maken	15
3.2 Voorbeelden van nieuwbouw waar veel mensen zich druk over maken	15
4. Inventarisaties recente bouw en bouwplannen kust	16
4.1 De provinciale inventarisatie kust van Gedeputeerde Staten 17-05-2016	16
4.2 Cijfers uit Onderzoek Natuurmonumenten voor Bescherm de kust.	16
4.3 Onderzoek ANWB; kustpeiling onder leden	16
4.4 Meer gegevens over plannen bebouwing	16
5. Resultaten van het onderzoek van SP Zeeland	18
5.1 Deelnemers	18
5.2 Bezoek aan de kust.....	18
5.3 Favoriete kustplaatsen die genoemd zijn:	18

5.4 Betekenis van de Zeeuwse kust.....	19
5.6 Bezwaar tegen bebouwing aan de kust?	20
5.7 De Zeeuwse binnenwateren en nieuwbouw.	20
5.8 kwalitatieve resultaten uit het onderzoek.....	20
5.9 Citaten uit de enquête.....	21
6. Analyse door SP Zeeland.....	23
6.1 Wat is het probleem?	23
6.2 Wat is de oorzaak van het probleem en wie zijn de veroorzakers?.....	23
6.3 Voor wie is het een probleem?	23
6.4 Welke effecten zijn te verwachten?	23
6.5 Hoe kan het probleem worden opgelost en welke maatregelen zijn van invloed?.....	23
7. Aanbevelingen voor de kustvisie door SP Zeeland	24
7.1 Benadrukken in de kustvisie	24
7.2 De kust geeft Zeeland haar identiteit	24
7.3 Kust heeft waarde voor mensen.....	25
7.4. De stem van bewoners	25
7.5 Bewegen, buiten zijn en openbaar vervoer.....	25
7.6 Leefbaarheid en economie: geen huisjes naar de zee dragen	25
Literatuurlijst	26
Bijlage 1 Vragenlijst kust- en bebouwing.....	27
Bijlage 2 Resultaat uit Peiling door ANWB onder leden, februari 2016:	28
Bijlage 3 Gegevens uit Vitaliteit verblijfsrecreatie Zeeland, Zorg voor meer differentiatie, ZKA onderzoek.....	29
Bijlage 4 Gegevens uit: De toekomst van de vaste gast, Onderzoek CELTH.....	30
Bijlage 5 Art. 44 Vragen en antwoorden	31

Gedicht

De Zeeuwse kust.

De zee hijgt als een oude man

De vogels tjilpen, krijsen

Insecten zoemen en de schapen blaten

Alles heeft zijn eigen geluid

In deze perfecte stilte

Ger van Unen

Een Zeeuw:

“Bebouwing verhindert op termijn de toegankelijkheid, verpest de natuur en rust. Dat werkt contraproductief op het toerisme waarvoor met name natuur, de overgang tussen strand, duin en bos, naast rust en toegankelijkheid belangrijke factoren zijn.”

“Meer bebouwing ontnemt ieder de vrijheid daar te gaan waar ruimte is.”

WAT VOOR ONDERZOEK EN WAAROM EEN ONDERZOEK?

Niet het rijk maar de provincie gaat vanaf 2016 over de kust en de kustfundamenten. Omdat het onderwerp bewoners raakt is de fractie van SP Zeeland dit onderzoek ge-start. De Zeeuwse kust maakt een heel belangrijk deel uit van de Zeeuwse samenleving. Het strand, de kust wordt gezien als een rustplek. De kust zorgt voor leefbaarheid en geeft ruimte aan natuur. De kust is de plek in Zeeland waar veel bewoners, jong en oud, arm en rijk heen gaan. Het is de plek waarvoor toeristen en recreanten naar Zeeland gaan. Het is openbare ruimte betaald met gemeenschapsgeld. Dat maakt, dat we daar zorgvuldig mee om moeten gaan.

Wij vinden het dus belangrijk dat er voor Zeeland een goede visie op de kust en de binnenwateren komt. De stem van de bewoners moet daarin worden opgenomen. De SP maakt zich samen met velen zorgen over de ambities om de Zeeuwse kust verder te bebouwen. Een volgebouwde kust zoals in Knokke is een schrikbeeld. Het onderzoek is om te weten hoe bewoners denken over de toenemende kustbebouwing. We zijn met ze in gesprek gegaan of ze konden zelf een vragenlijst invullen. Dit onderzoek vonden we nodig omdat in Provinciale Staten, in regionale kranten en op straat de toenemende bebouwing aan de Zeeuwse kust een onderwerp van gesprek werd. Met deze informatie kan de Provincie Zeeland de kustvisie in 2016 tot stand brengen.

Doel van het onderzoek:

- » In gesprek gaan met bewoners en recreanten over hun visie op de kust.
- » Onderzoeken wat de betekenis van de Zeeuwse kust voor bewoners en recreanten is.
- » Onderzoeken wat ze van nieuwbouw aan de kust vinden.

Het onderzoek bestond uit 3 onderdelen:

- » Gesprekken na interactieve themabijeenkomsten van de SP over kust en kustbebouwing in Vrouwenpolder, Kamperland en Breskens. Hier waren deskundigen aan het woord zoals projectontwikkelaars, landelijke politici, wethouder gemeente Sluis en sprekers namens adviesbureau's, Bescherm de Kust en het Kenniscentrum Kusttoerisme.
- » Interviews op straat, in diverse dorpen en plaatsen: o.a. Middelburg, Breskens, Koudekerke, Dishoek, Kamperland, Colijnsplaat. Hier zijn 100 mensen geïnterviewd.
- » De vragenlijst die online staat is door 570 mensen ingevuld. Met de 100 interviews samen zijn er in het totaal 670 vragenlijsten ingevuld. Het is een representatieve steekproef met een betrouwbaarheid van 99%.

Onderzoek met achtergrondkennis

Er speelt dus veel rond de kust en de binnenwateren. Veel mensen maken zich er druk over. Uit de vragenlijst zijn zowel kwantitatieve als kwalitatieve gegevens verzameld. Om resultaten in een goed perspectief te interpreteren bevat dit rapport ook kennis uit de themabijeenkomsten en over de betekenis van de kust vanuit verschillende blik-richtingen.

Themabijeenkomst van SP Zeeland over kust en kustbebouwing in Vrouwenpolder

Elzelien:

“Een leeg strand om lekker bij te komen, Geen bebouwing, ook niet tijdelijk. Het vrije gevoel behouden; het strand is er voor iedereen! Honden los, paarden langs de vloedlijn, vliegers in de lucht.”

SAMENVATTING

Nieuwbouw op het strand en rond de duinen neemt opvallend toe. Omdat veel mensen zich er druk over maakten organiseerde de SP in 2014 een eerste bijeenkomst over de Zeeuwse kust. De fractie van SP Zeeland vindt de Zeeuwse kust belangrijk voor bewoners en toeristen. Het toerisme is voor Zeeland bron van werkgelegenheid. Nieuwbouw langs de kust is daarmee een onderwerp wat ertoe doet. Op de bijeenkomst lieten we politici het Kenniscentrum voor Kusttoerisme, ondernemers en adviesbureau's, projectontwikkelaars en bewoners aan het woord. Reden om in 2015 te besluiten om als SP Zeeland zelf verder onderzoek te doen. Doel was om te weten wat bewoners en bezoekers willen als het gaat over de kust en wat ze denken over toenemende bebouwing. De resultaten willen we betrekken in de kustvisie die de provincie Zeeland in 2016 maakt.

“Zorg voor een strandhalte en de huisjes hoeven niet meer naar de kust.”

Het onderzoek

We hebben 3 bijeenkomsten in Zeeland gehouden en 100 mensen geïnterviewd. 570 mensen hebben de vragenlijst ingevuld (zie bijlage of online: zeeland.sp.nl). Interviews zijn in diverse plaatsen huis aan huis of op straat gedaan, ongeacht politieke voorkeur.

Het resultaat

Over de vraag of men denkt dat bebouwing toeneemt zegt 93%: “Ja, bebouwing neemt toe”. 88% geeft aan bezwaar tegen bebouwing te hebben en 7 % heeft deels bezwaar tegen bebouwing aan de kust. Het onderzoek onder degene die de vragenlijst invulden, toont aan: een grote meerderheid heeft bezwaar tegen nieuwbouw en bebouwing aan de kust!

De SP in Zeeland maakt zich samen met vele Zeeuwen zorgen over de ambities om de Zeeuwse kust verder te bebouwen met recreatieparken en zomerverblijven. Een volgebouwde kust zoals in Knokke is een schrikbeeld. De Zeeuwse kust en de oevers van de binnenwateren zouden gekoesterd moeten worden ook als recreatieplek. Nederland kent slechts enkele plekken, met zulke waardevolle kwaliteiten als de kust in Zeeland. Een goede kustvisie beschermt deze kernkwaliteiten. Dit heeft zowel een economisch als een ecologisch perspectief. Het ecologische perspectief is minstens zo relevant. We denken dat dit en het behouden van de toeristen, die komen voor een onbebouwde kust op langere termijn het beste economisch perspectief bieden.

Wat is het probleem?

- » We zien nieuwbouw aan de kust. Ruim 95% heeft bezwaar tegen nieuwbouw aan de kust.
- » Bewoners krijgen onvoldoende inzicht en zicht op de plannen, terwijl ze dat vaak wel willen.
- » De kust is voor iedereen: nieuwbouw belemmert toegang tot duinen en strand,.
- » De kust biedt velen rust, ruimte, natuur en cultuur. Dit dreigt verloren te gaan.
- » Regie en visie ontbreken, de kust dreigt te versnipperen en te verrommelen.

Wat is de oorzaak van het probleem?

- » Wet en regels rond de kust veranderen (nieuwe Omgevingswet, Natuurbeschermingswet).
- » Vergunningen voor bouwen aan de kust worden verleend door gemeenten én provincie.
- » Het OV naar de kust kan beter, waardoor nu huisjes naar de zee worden gedragen.

Voor wie is het een probleem?

- » Voor iedereen die toegang tot strand en duinen wil hebben en ruim zicht op de kust wil.
- » Voor ieder die houdt van het Zeeuwse strand en de duinen of dijken zoals die nu zijn.
- » Voor de natuur en het ecosysteem van de Zeeuwse kust als uniek gebied binnen Europa.
- » Voor ondernemers die verwachten dat recreanten hierdoor niet meer naar Zeeland komen.

Welke effecten zijn te verwachten?

- » Nieuwe bebouwing aan de kust maakt de kust ontoegankelijker en onaantrekkelijker.
- » Verblijf aan de kust wordt exclusief voor wie het betalen kan.
- » Het unieke van de Zeeuwse kust verdwijnt. Bewoners willen dat niet.
- » Andere huisjes aan de kust komen leeg te staan: verpaupering treedt op.
- » Natuur en milieu worden verstoord.

Hoe kan het probleem worden opgelost?

- » Maak een gedragen kustvisie.
- » Zie de langere termijn: natuur en biodiversiteit zijn onvervangbaar. Wat verdwijnt is weg.
- » Luister naar de bewoners en recreanten, zij komen hier vanwege de mooie kust.
- » Kijk naar de vraag : het aanbod aan recreatiewoningen is groter dan de vraag.
- » Verder van de kust zijn er veel geschiktere plekken voor nieuwbouw. Zorg voor goed Openbaar Vervoer.

“Zeeland heeft een mooie kust vol ruimte en dus kans om zich te profileren met “bewegen langs de kust”

De SP vindt dit een kans voor duurzame economische ontwikkeling.

Iemand uit Renesse over het strand en de duinen:

“Iedereen ervan laten genieten, niet maar een paar mensen.”

WAAR MOETEN WE OP LETTEN OM EEN GOEDE KUSTVISIE TE KRIJGEN?

Betrek bij de kustvisie de stem van de bewoner, die zegt:

'De Zeeuwse kust is uniek. De natuur, rust en ruimte aan de kust moeten blijven voor bewoners en toeristen. De kust is breder dan het strand en een mooi onderdeel van het karakteristieke Zeeuwse landschap. 95% van de ondervraagden wil geen nieuwbouw aan de kust.'

Vrije toegang tot de kust voor iedereen:

Ieder moet vrije toegang tot de kust hebben; het is openbaar en niet alleen voor mensen die een huis aan de kust kunnen betalen. De kust is geen product en geen vastgoedbelegging. Behoud de kust met zicht en ruimte, zoals het sinds eeuwen is. Die waarde heeft vele toeristen en vaste gasten getrokken. Zij wandelen en recreëren er. Dat is van belang voor Zeeland.

Voorkom verpaupering

Het is nodig is om recreatiewoningen die leeg staan en verpauperen of niet voldoen aan de vraag aan te passen. Dat is niet zo ingrijpend als nieuwbouw aan de kust. Grootschalige parken of hoogbouw aan de kust zijn ongewenst. Lokale ondernemers betrekken is ons advies.

Hotspots moeten geen (bouw)vrijplaats worden

Provincie Zeeland heeft hotspots langs het kustfundament of de binnenwateren waar gemeenten nu recreatieve faciliteiten en bebouwing 'mogen' ontwikkelen. Deze hotspots zijn vaag begrensd. De provinciale visie moet duidelijke kaders aangeven voor iedere gemeente.

Inbreng van Provinciale Staten in de kustvisie

De kernkwaliteiten van de Zeeuwse kust staan op het

spel. Provinciale Staten moet kaders aan kunnen geven en niet geconfronteerd worden met voldoende feiten.

De kust is van culturele en cultuurhistorische waarde

Zeeland ontleent een groot deel van haar geschiedenis aan de kust, de kustvaart en de handel die er gedreven is. Groot is de rol die de kust, de wateren en de ligging van Zeeland hebben gespeeld voor haar huidige verschijning en de heersende cultuur. Duinen en dijken zijn archeologisch gezien ook een bron van historie waar we een deel van kennen, maar waarvan nog veel verborgen is. Dit bevat een schat aan informatie; betrek dit bij de visie over de kust.

De kust heeft emotionele waarde

De kust is voor velen van betekenis. Het inspireert mensen. Dat wat de kust biedt gaat ook om gevoel. Bijna ieder vindt, rust, ruimte, natuur en uitzicht van belang. Er wordt veel waarde aan toegekend, anders dan economische waarde. De kust spreekt veel mensen aan. Het daagt hen uit om hun mening te geven en tot actie over te gaan. "Laat de kust met rust" hebben we meerdere malen gehoord.

Leefbaarheid en OV: Stop met huisjes naar de zee dragen

Economisch belang van toerisme ligt in dorpen en kernen: toeristen die daar vlakbij verblijven en boodschappen doen, dragen bij aan leefbaarheid voor bewoners. "Bewegen en buiten zijn" zoekt men op het strand en kan als het open en bereikbaar is. Voor recreatieve en economische ontwikkeling is dus openbaar vervoer nodig. Als dat goed is vanaf de kernen, dan is de kust goed bereikbaar en hoeven huisjes niet meer naar de zee te worden gedragen.

1. KENNIS OVER DE WAARDE VAN DE ZEEUWSE KUST

De kust van zeeland heeft voor ieder waarde. Uit het onderzoek komt een goed beeld van de waarde die betrokkenen toekennen. Er zijn meer blikrichtingen over de waarde van de kust. In de volgende paragrafen proberen we de kennis over die waarden ook te belichten.

1.1 Wat bedoelen we met kust?

Als er in dit onderzoek over de kust wordt gesproken gaat het over het gehele kustfundament. Het Nederlandse kustfundament, is haaks op de kust verdeeld in drie zones, gedefinieerd als:

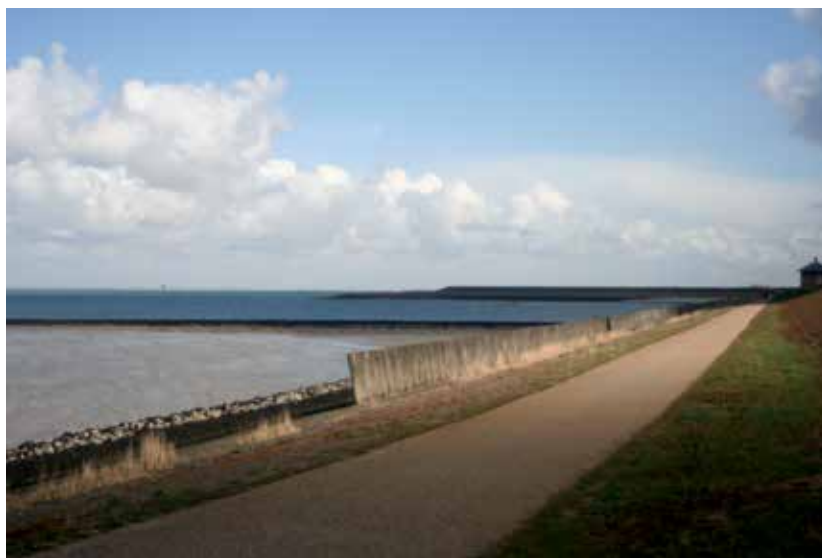
1. Vooroever: de zone van -20 m tot 0 m.
2. Overgang van zee naar land: de zone die de zeewering verzorgt
3. Aangrenzend binnenland

1.2 Kenmerken

Kenmerken die voor ieder herkenbaar zijn: Aan de kust waait het vaak stevig. Door de wind en het zilt groeien er vlak aan de kust geen bomen. Het zeewater is troebel en koud. Onze kust is ontstaan uit de zee zelf. Rivierslib en zeezand vormden zandplaten waarop zich de eerste duinen vormden; zo werd een natuurlijke waterkering gevormd, waarachter uit slik en veen het land ontstond dat wij later Nederland noemden.

De Zeeuwse kust is schitterend en uniek, ook in internationaal opzicht, juist door zijn ontstaansgeschiedenis, de erosie, de sedimentatie, de golven en de wind, en de manier waarop de Nederlanders daar in de loop van de eeuwen mee om zijn gegaan. Onze kust is een van de meest kenmerkende, grote en gave ruimtelijke structuren die Nederland rijk is. De Nederlandse kust maakt deel uit van de zandige Noordzeekust. De zee, met langs de kust trekkende stromingen en zandtransporten, maakt de Nederlandse kust tot een eenheid: een systeem. In tegenstelling tot veel andere landen is onze kust nagenoeg onbebouwd en open. Iets dat vooral kustvaarders en zeilers kunnen onderschrijven. Op veel Duitse Waddeneilanden en aan de Belgische kust wordt het kustsilhouet bepaald door uitgestrekte bebouwing en hoogbouw; in Nederland ziet de kustlijn er op veel plekken nog uit als tweehonderd jaar geleden, met hier en daar een kerk, een molen of een vuurtoren. (Jan Neefjes & Hans Bleumink, 2010, pp. 8).

De Nederlandse zandige kust is in Europees opzicht een uniek kustgebied met bijzondere landschappelijke en ecologische waarden. Van de meer dan 15.000 km kust in West-Europa bestaat ongeveer 3.000 km uit duinen. Daarvan ligt zo'n 10% in Nederland. De Nederlandse kust kent een grote rijkdom aan flora en fauna. Het Nederlandse kustgebied bevindt zich bijvoorbeeld in de top 10 van internationale vogelgebieden. Een groot deel van het kustgebied is aangewezen als Natura-2000 gebied.

1.3 Duinen

De duinen langs de Noordzee worden gezien als een belangrijk deel van de ecologische hoofdstructuur van Nederland. De natuurlijke rijkdommen ervan zijn sinds het begin van de 20e eeuw ontdekt en gewaardeerd. *Jac. P. Thijsse schreef er in 1937 over; "Wij hebben in de duinen een kostelijk bezit en mijn ideaal blijft altijd dat wij, wat er nog van over is, als heerlijk natuurpark van ons hele volk kunnen behouden".* (Frans Beekman, 2007, pp. 9.).

Over duinvorming is bekend dat er al vanaf 1100 diverse fasen over beschreven zijn. Al in het begin van de 19e eeuw was door de waterbouwkundige Abraham Calland opgemerkt dat 'de meeste verstuing der duinen plaats heeft achter afnemende stranden'. Tussen Westenschouwen en Nieuw-Haamstede ligt een 30 tot 40 meter hoge boog van duinen. Het oudste complex van duinen en duinvalleien ten westen van Haamstede, dat wel tot 5 kilometer landinwaarts stoof, wordt gerekend tot de Eerste Duinoverstuing.

Uit de duinen van bijvoorbeeld Schouwen-Duiveland is van alles af te lezen aan het reliëf. Zo is er kennis opgebouwd van duinverstuingen en het duingebied door de mens, over de geologie, maar er is ook nog aan te ontdekken en te leren. Ook zijn de duinen hier bekend om de archeologische vondsten die er gedaan zijn en nog af en toe gedaan worden. Bekende naam is hier Johannes Hubregtse, geboren in 1878, die onderwijzer was in Haamstede en de duinen afstruinde en een grote verzameling archeologische vondsten heeft nagelaten (Frans Beekman, 2007). Duinen kunnen

us essentiële bronnen zijn, die iets zeggen over onze oorsprong en (duin)gebruiken, waarmee die van wetenschappelijk belang zijn. Deze duinen herbergen afhankelijk van de leeftijd een onschatbare kennis over onze geschiedenis, ons verleden en onze cultuur. In de duinen vond van oudsher verstuiving plaats. Aan het einde van de 20e eeuw zijn de duinen echter steeds meer vastgelegd door helmgras en door andere begroeiing (als gevolg van stikstof). Daardoor komt verstuiving van nature bijna niet meer voor, terwijl het wel zorgt voor een grotere variatie aan soorten planten en dieren, waar duindynamiek voor nodig is.

1.4 Een rijk en gevarieerd landschap: de kust

Onze duinkust wordt slechts op enkele plekken door wegen doorsneden, en dan vaak alleen nog voor fietsers en voetgangers. Dat is vanwege de beschermende functie van de duinen en kustdijken voor het dichtbevolkte achterland, en de handhaving daarvan door Rijkswaterstaat en de waterschappen. Nederland heeft zo'n 40.000 ha kust- en duingebied, ongeveer 1% van het totale Nederlandse grondgebied. De Zeeuwse kust is ongeveer 490 kilometer lang en bestaat vooral uit dijken, duinen, dammen en kades (40 km is verhard). De duinen vormen samen zo'n 60 kilometer van de Zeeuwse kust. Ze zijn de eerste natuurlijke dijken die ervoor gezorgd hebben dat Zeeland is ontstaan. De kust is zichtbaar door natuurkrachten gevormd. Wind, water, zand en getijdenstromingen doen, nu meestal gecontroleerd door de mens, nog steeds hun vormende werk. Cultuurhistorie is van belang want in het kustlandschap zijn sporen te vinden van de manier waarop de mens zich eeuwenlang aan de kust heeft weten te handhaven. Soms heel zichtbaar, zoals bij forten, vuurtorens, dijken, vissershavens en badhotels. Soms verborgen in het duin zoals bij ondergrondse bunkercomplexen, walsystemen of verlaten landbouw-enclaves. Het kustlandschap is een van de rijkste en meest gevarieerde landschappen van Nederland. De kust – de zee, het strand, de badplaatsen, de duinen en de (Zeeuwse) waterwerken – worden hoog gewaardeerd door bewoners en bezoekers. Het vrije uitzicht, het gevoel van vrijheid, het water, de zon, de zilte wind, de natuur, de rust en de ongereptheid maken de kust voor veel verschillende mensen aantrekkelijk, en voor veel Zeeuwen appelleren zee, strand en duinen aan onze 'Zeeuwse identiteit'. Daarom is de kust een belangrijke toeristische trekpleister (Jan Neeffjes & Hans Bleumink, 2010).

1.5 Authentieke kustprovincie

Zeeland is de meest authentieke kustprovincie van Nederland, waarbij elk dorp binnen 17 km van de zee of van een voormalige zeearm af ligt. De rivierdelta van Rijn, Maas en Schelde biedt een grote verscheidenheid aan ecosystemen: rivierarmen en estuaria, slikken en schorren, stranden en duinen, dijken en vliedbergen, vronen en inlagen. Met zijn rijkdom aan vogels en zeehonden behoort het ondiepe zeegebied van de Voordelta tot de belangrijkste natuurgebieden van ons land. Akkerbouw kenmerkt het vlakke land en zijn kleigronden, waar de openheid wordt afgewisseld door windsingels, knotbomen, karakteristieke kerkdorpen en stijlvolle steden. In de beschutting van duinen en dijken liggen haven- en badplaatsen. (Geraadpleegd van <http://www.kustgids.nl/zeeland/index.html>). Het aaneengesloten deltagebied van de rivieren Rijn, Maas en Schelde hebben mondingen, die vooral door getijdenwerking zijn verbreed tot estuaria. (Geraadpleegd van <https://nl.wikipedia.org/wiki/Maasmonding>). De duingebieden zijn afwisselend breed op Schouwen tot op sommige plekken smal langs de kust van Walcheren. Schouwen wordt gekenmerkt door oude duinen, die archeologisch waardevol zijn en dorpen en verblijfsrecreatie langs de duinzoom.

Op Walcheren ligt in het noordwesten het duinlandschap van Oranjezon en de Manteling met haar buitenplaatsen en landgoederen, daarnaast ligt Domburg, historische badplaats achter het duin.

Aan de zuidwestzijde liggen de Kaapduinen, smal en hoog met recreatieve voorzieningen in de binnenduinstrand en de dorpen Westkapelle en Zoutelande. Vanaf de kust en de duinen kun je vrijwel onbelemmerd de horizon zien. Vanaf de hoge duinen is de overgang naar het achterland zichtbaar, met uitzicht over de dorpen en de steden Middelburg, Veere en Vlissingen. In Vlissingen kun je vanaf de boulevard de zeeschepen langs zien varen.

West-Zeeuws-Vlaanderen heeft een kuststrook met afwisselend duinen, dijken en het verdrongen gebied met het Zwin, verzande zeearm. Aan de landzijde is de geschiedenis van het gebied zichtbaar, met name het vroegere 'eiland van Cadzand'. Het sluit aan op de westelijke Staats-Spaanse Linies met forten, schansen, liniedijken en vestingstadjes als Retranchement en Sluis.

2. UITDAGINGEN VAN DEZE TIJD

De kustlijn en het kustfundament is door de eeuwen heen om allerlei redenen beschermd gebleven. De kust herbergt een grote diversiteit in zich, waar zorgvuldig mee omgesprongen werd als het gaat om kwalitatief onderdeel van het landschap van Zeeland. De veelomvattendheid van de kust en de waarde ervan is in het voorgaande hoofdstuk al zichtbaar gemaakt. De uitdaging nu is om vanuit de lange termijn te denken en juist de waardevolle kant van de kust te beschouwen, maar dan niet als een Zeeuwse melkkoe. De kust is goud voor de provincie maar is geen product. Het gaat om een openbare ruimte met waarden die een andere dimensie hebben dan alleen een louter economische.

2.1 Grote ruimtelijke opgaven

Om in Zeeland te kunnen wonen, werken en recreëren, moet het land beschermd zijn tegen overstromingen. Langs de Noordzeekust wordt dat bereikt met een aaneenschakeling van duinen, dijken en dammen. Sinds 1990 worden zandsuppleties uitgevoerd om kusterosie tegen te gaan en het kustfundament mee te laten groeien met de zeespiegelstijging. Het resultaat is dat de stranden gemiddeld breder zijn geworden en de duinen weer aangroeien. De kust is daardoor geleidelijk veiliger geworden en aantrekkelijker voor de kustrecreatie.

De veiligheid van het achterland moet altijd op orde zijn, maar daarnaast is er plaats voor natuur, landschappelijke en cultuurhistorische waarden, economie en wonen en moet de bereikbaarheid op orde zijn. (Kustvisie Provincie Zeeland 2012). Bij de kust gaat het om het zorgen voor lange termijn veiligheid en voor het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit. Bij het kustpact en het Deltaprogramma bekijken gemeenten, waterschappen, provincies, het Rijk, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven naar de verdergaande zeespiegelstijging en klimaatverandering en wat dat voor de kust betekent.

Kustverdediging en zeewaartse kustverbreding zijn nodig. De kustvisie gaat over toerisme, maar moet ook gaan over het geven van ruimte aan natuurlijke processen. Dan zou je bebouwing aan de kust moeten vergeten, want dan gaat het om het verplaatsen van badplaatsen van de zee af.

2.2 Wat verandert er met de nieuwe wet Natuurbescherming

De Provincie krijgt te maken met veranderingen die de kust raken. In de nieuwe Wet Natuurbescherming, worden de Flora- en faunawet en de Boswet opgenomen. Gemeenten en Provincie krijgen hier een nieuwe rol. Hoe het er precies uit gaat zien is nog niet helder. Voor de kustvisie is dat wel van belang en ook de Omgevingswet. De Provincie is zeker verantwoordelijk voor de Ecologische Hoofstructuur en voor biodiversiteit. Uit VNG onderzoek blijkt dat kleine gemeenten onvoldoende kennis hebben om goed voorbereid te zijn op de veranderingen. Het toetsen van aanvragen van omgevingsvergunningen of ontheffingen zal problemen geven. Deze kennis ligt nu bij Provincie. Hoe kunnen problemen of onverwachte situaties worden voorkomen?

2.3 Blik op kustvisie in heden en verleden

De kustvisie vraagt een brede blik, waarin de stem van bewoners klinkt. Landschaps- en natuurontwikkeling, leefbaarheid in combinatie met de kwaliteit van de recreatie moet voorop staan. Betrek de ontstaansgeschiedenis, cultuurhistorische waarden en ruimtelijke kwaliteiten van de Zeeuwse kust bij de kustvisie. Het gaat niet alleen om recreatie, maar om het besef dat de Zeeuwse kustlijn door de eeuwen heen steeds onderhevig is geweest aan grote veranderingen en dat zeespiegelstijging misschien wel tot de essentie van de Nederlandse kustgeschiedenis behoort (Jan Neeffjes & Hans Bleumink, 2010).

Tom uit Zoutelande:

“Bezwaar tegen bouw, omdat we geen prijs stellen op een volgepropte kustlijn, niet voor niets komen er steeds meer Belgische toeristen hier voor de zo gewaardeerde rust aan onze kust.”

3. WAT WORDT ONTWIKKELD AAN DE KUST?

Ondanks het verbod op bouwen aan de kust (Besluit Algemene Regels Ruimtelijke Ordening) worden bewoners regelmatig opgeschrikt door nieuwe plannen aan de kust. Er zijn op diverse stranden tientallen huisjes bijgekomen, zoals in Cadzand, Walcheren, Noord-Beveland. Er zijn veel plannen om te bouwen op het strand of bijvoorbeeld in de haven van Breskens. Nieuw zijn de grote strandpaviljoens zoals in Vrouwenpolder en Sluis. Huizenparken en hotels zijn aangelegd vlak achter de duinen, zoals in Dishoek. Bouwsels schieten als paddenstoelen uit de kust. Uit onderzoek van ZKA blijkt dat er aan de kustregio 1720 woningen komen (zie bijlage 3).

Ursula:

“Die Grenze ist schon erreicht.”

3.1 Voorbeelden van plannen waar veel mensen zich druk over maken

Ook voor de nieuwbouw aan de de oevers van binnenwateren is dringend een visie nodig.

Brouwerseiland

Brouwerseiland is een plan op Schouwen Duiveland voor 13 nieuwe eilanden en 300 dure villawoningen met jachthavens tussen de Grevelingen en de Noordzee in. (<http://www.nieuwbouwhuizeninzeeland.nl/nieuwbouwprojecten/brouwerseiland-brouwersdam>). Er is veel weerstand tegen dit megalomane plan. Bewoners protesteren omdat ze willen dat de gemeente er niet aan meewerkt. Een grote protestgroep zijn surfers die hier hun surfspot hebben, maar ook ondernemers die vrezen dat ze hun inkomen verliezen en personeel moeten ontslaan. (<https://www.facebook.com/jachthaven-vandetoekomstNEE>). Hier zou een verbod op bouwen aan de kust moeten zijn.

Het Nollebos

Ook het Nollebos in Vlissingen waar door bewoners genoemd als het gaat om bouwen aan de kust. Ook hier is veel protest bij bewoners en ook zijn er protestgroepen die zich verzetten tegen nieuwbouw op deze locatie net achter de duinen. Lange tijd waren er al ideeën, maar geen plan; nu is onlangs het plan ingediend bij de Gemeente.

Oevers van binnenwateren

Op andere plekken aan het water, aan oevers van binnenwateren is recente nieuwbouw gestart. Hier voorbeelden van ingrijpende bouw die uitzicht en toegang van de oevers belemmert. Voorbeeld aan het Veerse meer is bij Arnemuiden de ingrijpende verandering van de mooie bosrijke oever ‘het zilveren schor’ in een vakantiepark waar villa’s aan het water worden gebouwd zie www.harbourvillage.nl. Een voorbeeld

van nieuwbouw aan de Oosterschelde, Kattendijke zie: www.waterresortoosterschelde.nl

3.2 Voorbeelden van nieuwbouw waar veel mensen zich druk over maken

Het blijft ook niet alleen bij plannen. Er is en wordt al veel gebouwd:

- » Er zijn nieuwe strandhuisjes, paviljoens en restaurants, hoogbouw en nog veel meer in Cadzand gebouwd. Dit is niet alleen op de boulevard, maar ook op het strand en in de duinen gebouwd. Bovenaan de duinen komt een boulevard met zitbanken en zittribunes en een gebouw voor wellness. Met beton en staal wordt een ‘stiltekapel’ en uitkijkplek aangelegd. (Geraadpleegd: www.scheldestromen.nl en <http://www.kustversterking.nl/projecten/west/cadzand-bad>).
- » In het Zeeuwse duinlandschap bij het Noordzeestrand in Dishoek is er nieuwbouw, genaamd Noordzee Résidence: 67 recreatievilla’s, 12 (hotel) appartementen en een gebouw met 12 appartementen, gebouwd. Of zoals bewoners het ons hebben uitgelegd: Bij Dishoek is direct achter de duinen een mooi open wandelgebied volgepropt met een huizenpark van ongeveer 70 huizen. Dit is ondanks vele bezwaren van bewoners smakeloos uit de grond gestampt.
- » Bij Vrouwenpolder zijn grote strandpaviljoens en strandhuisjes nieuwgebouwd. Dit belemmert het zicht en de open ruimte. Nu al is er discussie tussen kitesurfers die gewend waren te surfen op plekken waar nu huisjes staan. De bewoners van de huisjes hebben last van de vliegers, die in hun ‘voortuin’ landen. Openbaar terrein wordt benaderd als privé-eigendom van een (tijdelijke) bewoner. Dat het kan en hoe het kan, is voor velen onbegrijpelijk.

Stefan:

“Rust, kalmte, uitzicht en voor de windsurfers: een vrije circulatie van de wind en niet te veel drukte op het water.”

4. INVENTARISATIES RECENTE BOUW EN BOUWPLANNEN KUST

Er komen steeds nieuwe bouwplannen bij. In de komende paragrafen zijn overzichten uit diverse onderzoeken opgenomen.

4.1 De provinciale inventarisatie kust van Gedeputeerde Staten 17-05-2016

Provinciale inventarisatie van bouwplannen aan de kust in onderstaande tabel.

Er zijn veel plannen voor nieuwbouw aan de kust, veel meer dan de jaren hiervoor.

4.2 Cijfers uit Onderzoek Natuurmonumenten voor Bescherm de kust.

Natuurmonumenten en samenwerkingspartners, zoals de ZMF hebben een analyse gemaakt van bouwplannen aan de kust. Dit rapport van bevat ook meer relevante informatie. Zie daarvoor ook de website beschermdeskust.nl. (Geraadpleegd: <https://beschermdeskust.nl/meld-bouwplannen>).

Hiernaast 2 tabellen met cijfers over Zeeland uit deze analyse van bouwplannen 2016.

4.3 Onderzoek ANWB; kustpeiling onder leden

In februari 2016 zette de ANWB op hun site de resultaten van een peiling onder leden.

‘Na een voorstel van minister Schultz om de regels met betrekking tot bouwen in de kuststrook te versoepelen is er rond de jaarwisseling onrust ontstaan. Men vreesde: ‘Belgische toestanden’ en het volbouwen van de gehele kust. De natuurbeweging, onder aanvoering van Natuurmonumenten, startte een campagne, die uiteindelijk geleid heeft tot een petitie met meer dan 100.000 handtekeningen’. Voor de ANWB reden om een ledenonderzoek te organiseren. Immers, de kust is een belangrijke toeristische en recreatieve bestemming. ‘Wij willen de kwaliteit daarvan bewaken, maar er toch ook voor zorgen dat er ruimte is voor nieuwe ontwikkelingen waar vooral wandelaars en fietsers van kunnen genieten. Hoe denken de leden daarover?’ De peiling toonde dat een meerderheid van de ANWB-leden geen voorstander is van permanente en grootschalige bebouwing in de duinen, of dat nu woningen, vakantieparken of hotels zijn. Een geïntegreerde ontwikkeling van vakantieparken en natuur, zoals bijv. Waterduinen in Zeeuws-Vlaanderen, kan wel op steun rekenen van een meerderheid. Een grote meerderheid is voorstander

van meer ruimte voor strandpaviljoens (horeca) op het strand die het gehele jaar open zijn.

Het resultaat is voorgelegd aan de minister: Inmiddels heeft de minister de angel uit haar voorstel m.b.t. de kustbebouwing ingetrokken. Er is overleg geweest tussen minister en o.a. provincies, waterschappen, natuur-beweging, RECRON en ANWB, waarbij is afgesproken dat er naar een zogenaamde Kustpact wordt gewerkt. Hierin wordt afgesproken wat wel en niet wenselijk is als het gaat om bebouwing in de kuststrook, en wie daarin welke verantwoordelijkheden heeft. De ANWB zal hierin de belangen van de recreant - conform de uitkomsten van de ledenpeiling – inbrengen.

4.4 Meer gegevens over plannen bebouwing

Er is meer onderzocht over plannen aan de kust. We noemen een paar opvallende conclusies uit het Onderzoek Vitaliteit Verblijfsrecreatie van de ZKA omdat we vinden dat dit ook betrokken moet worden in de kustvisie (zie ook bijlage 3).

Aanbod groter dan de vraag

Uit het ZKA Onderzoek Vitaliteit Verblijfsrecreatie blijkt dat het aanbod aan recreatiewoningen in Zeeland nu al groter is dan de vraag. Ook blijkt dat er nog meer nieuwbouwplannen zijn:

Geplande aanbodtoevoegingen van recreatiebungalows de komende jaren:

ruim 1.900 eenheden, waarvan >90% aan de kust.

Deze ZKA tabel toont dat er in het kustgebied veel nieuwbouw is gepland. Veel meer dan elders in Zeeland!

Conclusie uit ZKArapport:

1. In 2020 is er voor bijna 1.400 recreatiebungalows in Zeeland geen toeristisch recreatieve markt meer. Er wordt gepleit voor niet al teveel bebouwing aan de kust om de kustlijn zo natuurlijk en uniek mogelijk te houden.
2. Vaak breiden eenheden uit op gemeenteniveau ondanks ingestelde saldi.

Productiviteit van bungalowparken in Zeeland is bovengemiddeld (m.n. door keten-gebonden parken) maar onder de norm.

Plan	Inhoud	Status
Brouwersdam, Brouwerseiland	Kunstmatige eilanden met 375 woningen, een hotel, een jachthaven met 450 ligplaatsen en centrumvoorzieningen	Voorontwerp bestemmingsplan
Cadzand-Bad, Tienhonderdpolder, Landgoed Nooren	Realisatie 6 landgoederen	Ontwerp bestemmingsplan
Cadzand, Cadzandria	Herontwikkeling restaurant Cadzandria met bedrijfswoning naar 33 recreatie-appartementen, horeca en twee bedrijfswoningen	Ontwerp Omgevingsvergunning
Nieuwvliet-Bad, Noordzee Beach, Village Nieuwvliet-Bad	Herstructurering voormalige campings Boshoeve, Pannenschuur en Hof ter Willegen. Omvorming aantal standplaatsen naar 460 recreatiewoningen, beachhouses en lodges. Totale toename van 1153 naar 1225 eenheden	Bestemmingsplan onherroepelijk oktober 2014, partiële herziening in procedure als ontwerp bestemmingsplan
Breskens, Camping Zeebad	Realisatie 24 chalets	Ontwerp Bestemmingsplan
Zoutelande, Hotel Locatie Smidstraat, Noordstraat, Zouteland		Ontwerp Omgevingsvergunning

uit: de provinciale inventarisatie kust door Gedeputeerde Staten 17-05-2016

Kustregio

- Totaal 1.720 woningen

Binnenwaterregio

- Totaal 271 woningen

Binnenlandregio

- Geen ontwikkel- en uitbreidingsplannen

Goeree-Overflakkee

- Totaal 439 woningen

Provincie	Aantal gebouwde objecten afgelopen 3 jaar	Aantal gebouwde objecten in uitvoering	Aantal objecten in procedure of vastgesteld komende 3 jaar	Voorgestelde initiatieven bij gemeenten komende 3 jaar
Zuid-Holland	446	406	858	165
Noord-Holland	384	96	603	171
Zeeland	1.093	976	1.740	312
Totaal	1.741	1.478	3.201	648

Object = villa, lodge, bungalow, appartement, strandhuis of hotelkamer (in de provincie Zeeland ook de ligplaatsen in een jachthaven)

Zeeland	A	B	C	D	E	F	G	H
Sluis	764	647	515	570		45	125	100
Vlissingen					230			450
Veere		145			82			
Noord-Beveland		95				60		
Schouwen-Duiveland	99	89	330	325				400
Totaal	863	976	845	895	312	105	125	950

Verklaring van de met een letter aangeduide categorieën:

- A** recent (laatste 3 jaar) uitgevoerde bouwprojecten
- B** bouwprojecten in uitvoering
- C** projecten die reeds bestemmingsplanmatig vastgesteld zijn
- D** projecten bij een gemeente in procedure
- E** projecten voorgesteld bij een gemeente
- F** recente uitbreiding van strandslaaphuisjes
- G** jachthavens, recent gerealiseerd of in aanleg
- H** jachthavens, gepland

Uit: Analyse van bouwplannen aan de kust i.o.v. Natuurmonumenten juni 2016

Uit: Onderzoek Vitaliteit Verblifsrecreatie juni 2015

Een Zeeuw uit Vlissingen:

*"Er verdwijnt
teveel natuur
voor commerciële
doeleinden."*

Naam project	Type	Regio	Aantal appartementen	Verhuurbungalows	Aantal slaapplekken
Noordzee Résidence Dishoek	Vakantiewoningen	Kustregio	12	67	395
Strandpark Duynhille (G-O)	Vakantiewoningen	Goeree		205	1.025
Noordzee Vakantiepark Nieuwvliet-Bad	Vakantiewoningen	Kustregio		460	2.300
Kustpark Zeebad	Vakantiewoningen	Kustregio		80	400
Résidence De Parade	Vakantiewoningen	Kustregio		10	120
Beachhouses Roompot	Vakantiewoningen	Kustregio		40	240
Noordzee vakantiepark Renesse	Vakantiewoningen	Kustregio		330	1.650
Groote Duynen (20ha) in Noord-Beveland	Vakantiewoningen	Binnenwaterregio		107	535
Waterrijk Oesterdam	Vakantiewoningen	Binnenwaterregio		75	375
Oosterscheldedijk de Stelhoeve	Vakantiewoningen	Binnenwaterregio		40	200
Bungalowparkje 1 ha / Yerseke	Vakantiewoningen	Binnenwaterregio		15	75
Waterdunen (40 ha)	Vakantiewoningen	Kustregio		400	2.000
Duincamping Waterdunen (14ha)	Camping	Kustregio			1.200
Brouwerseiland	Vakantiewoningen	Binnenwaterregio		250	1.250
Oasis Parcs Punt-West Hotel & Beachresort	Vakantiewoningen	Kustregio		72	360
Oasis Parcs Punt-West Hotel & Beachresort	Hotel	Kustregio	Hotel Suites	20	40
Strand resort Ouddorp Duin	Vakantiewoningen	Goeree		234	1.872
Jachthaven Kapelle	Jachthaven	Binnenlandregio		125 ingediend	
Camping Yerseke topsegment	Camping	Binnenwaterregio		0,5 ha	
				2.405	14.037

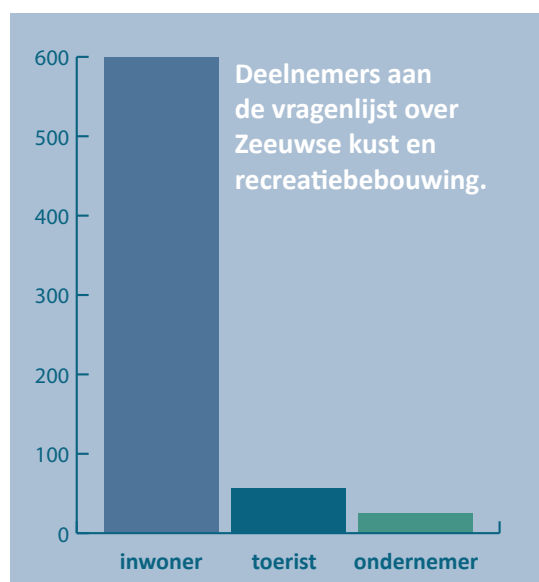
Uit: Onderzoek Vitaliteit Verblifsrecreatie juni 2015

5. RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK VAN SP ZEELAND

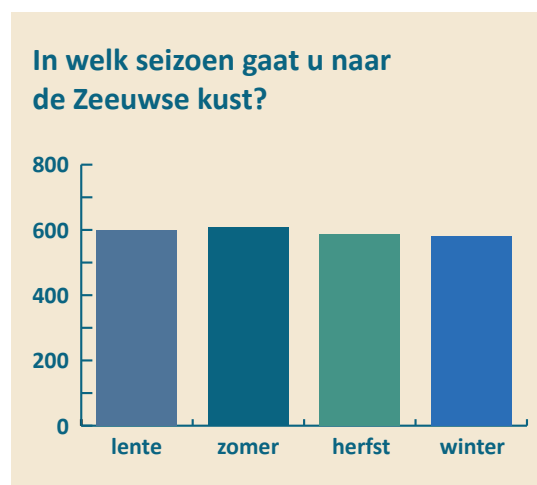
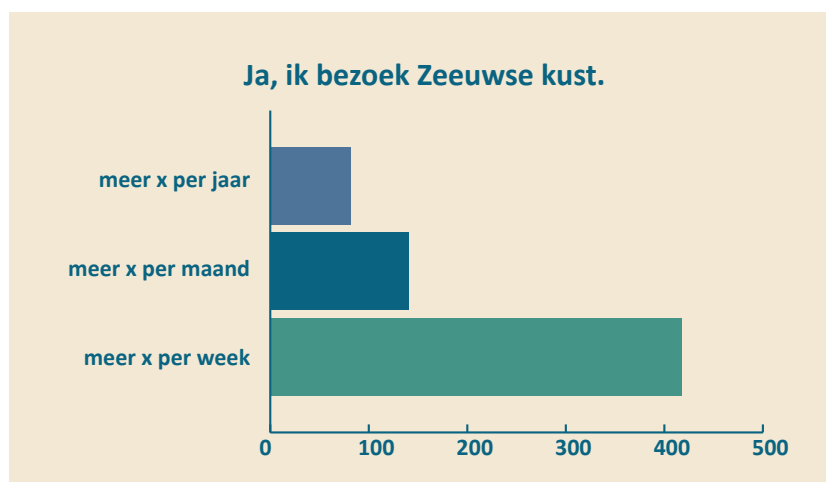
Het onderzoek bevat gegevens uit 670 vragenlijsten. De kwantitatieve gegevens staan in grafieken. Kwalitatieve gegevens zijn beschreven of herkenbaar als citaten.

5.1 Deelnemers

Het resultaat van de 670 vragenlijsten van SP Zeeland is qua aantal volgens berekeningen een representatieve steekproef van de Zeeuwse bevolking. 100 van de vragenlijsten zijn huis aan huis verzameld. Vrijwel iedere bewoner die we spraken wilde meedoen aan het onderzoek. Het is willekeurig gedaan in verschillende Zeeuwse plaatsen. 570 van de vragenlijsten zijn via de website online ingevuld en dit gebeurt nog steeds.

5.2 Bezoek aan de kust

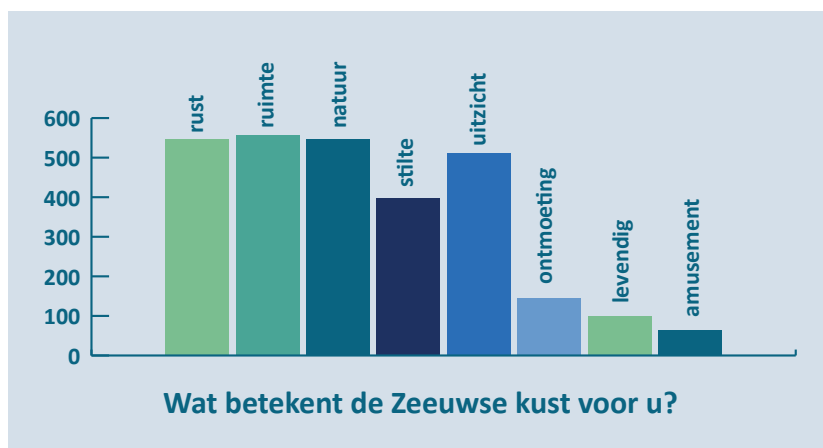

5.3 Favoriete kustplaatsen die genoemd zijn:

Vlissingen Oostkapelle Domburg
Kamperland Zoutelande Cadzand
Westkapelle Vrouwenpolder Renesse
Dishoek Brouwersdam Colijnsplaat

Uit het onderzoek "Op pad met de wandelaar" van het Kenniscentrum Kusttoerisme blijkt: Wandelen is voor zowel verblijfstoeristen, dagrecreanten maar ook voor inwoners een populaire activiteit in Zeeland. Naast een bezoek aan het strand en uit eten gaan, is een wandeling maken de meest ondernomen activiteit van de Nederlandse toerist in Zeeland. Ook de buitenlandse gast wandelt veel in Zeeland. Wandelen staat daarmee net als kustrecreatie ook in de top-5 van meest ondernomen activiteiten.

5.4 Betekenis van de Zeeuwse kust

5.5 Vragen (art. 44) over nieuwbouw aan de kust in relatie tot het onderzoek

De SP heeft aan Gedeputeerde Staten (GS) dit voorjaar enkele vragen gesteld over de kust en bebouwing.

Vragen:

Klopt het dat er op dit moment een vacuüm is ontstaan doordat landelijk beleid in gang is gezet, voordat provinciaal beleid tot stand is gekomen? Zo ja, wat is de reactie van GS hierop? Als bebouwing aan de kust nu inderdaad is toegestaan of wordt toegestaan, is GS dan voornemens om dit toe te laten of zelf beleid te formuleren om bebouwing te voorkomen tot de provinciale kustvisie gereed is?

Eén van de antwoorden van GS was deze:

“Met de vaststelling van de ontwerp herziening Omgevingsplan en Verordening Ruimte Provincie Zeeland (VRPZ) heeft de provincie beleid in voorbereiding waar gemeenten rekening mee moeten houden. In de herziening Omgevingsplan wordt veiligheidshalve ingespeeld op het mogelijk in de toekomst alsnog veranderend Rijksbeleid. Met de vaststelling van de herziening Omgevingsplan en VRPZ in PS wordt dit bekrachtigd. Uitgangspunt is dat bebouwing in het kustfundament niet mogelijk is, met uitzondering van de bestaande kernen (begrenzing bestaand bebouwd gebied) en onder voorwaarden binnen de hotspots.”

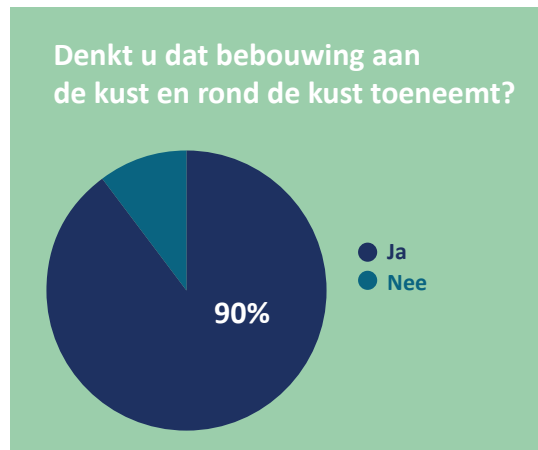
Nog een vraag van de SP aan GS: (art. 44 vraag SP, 12 januari 2016)

Is er sowieso een mogelijkheid voor de provincie om in de kustvisie een verbod op bebouwing op te nemen? En zo ja, is een dergelijk verbod ook mogelijk voor het binnenstedelijk gebied aan de kust?

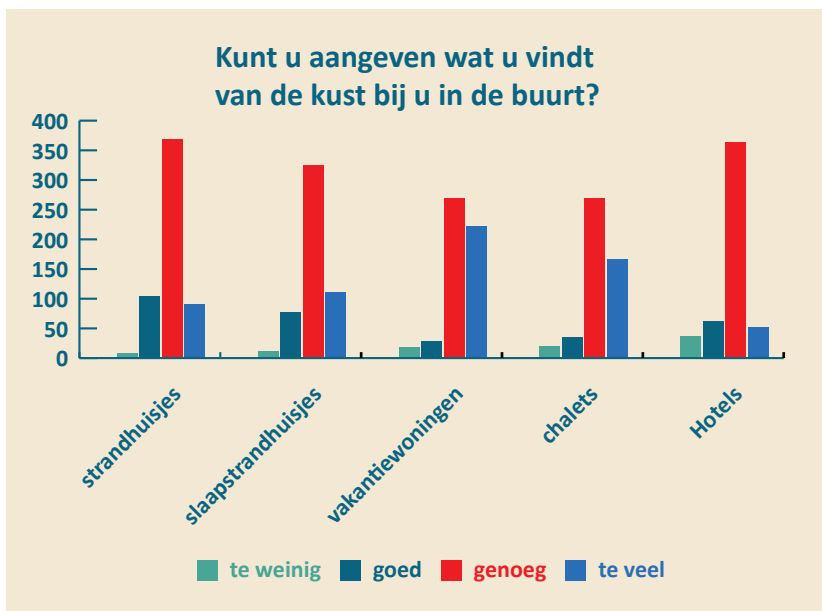
Het antwoord van GS: “Ja. Ja, op basis van de Wet ruimtelijke ordening kan de provincie middels een ruimtelijke verordening haar provinciale ruimtelijke belangen borgen. Ja. Het binnenstedelijk gebied is echter een primaire verantwoordelijkheid van gemeenten. Provinciaal ingrijpen is alleen mogelijk indien provinciale belangen in het geding zijn”.

Uit het antwoord op de vraag aan GS lijkt het er dus op dat nu in de hotspots bebouwing deels is toegestaan.

Maar wat vinden bewoners er nu eigenlijk van? We hebben ze dus gevraagd of zij denken dat bebouwing aan de kust toeneemt. Deze vraag hebben we voorgelegd aan 670 mensen, grotendeels bewoners van Zeeland. 90% zegt dat bebouwing toeneemt (zie onderstaande figuur). En 88 % geeft aan bezwaar te hebben tegen bebouwing aan de kust. En 7% zegt deels bezwaar te hebben tegen bebouwing. Hoewel er dus hotspots aangewezen zijn, is het bezwaar bij bewoners tegen bebouwing aan de kust, dat uit onze vragenlijsten blijkt, wel erg groot.

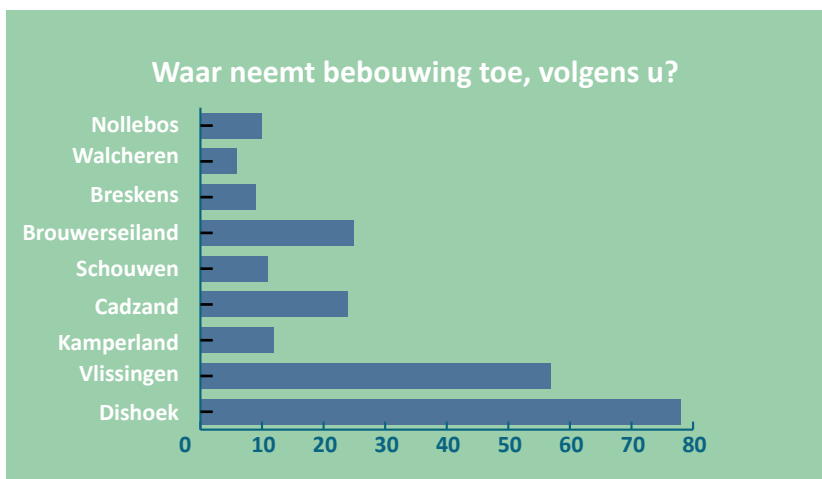

5.6 Bezwaar tegen bebouwing aan de kust?

5.7 De Zeeuwse binnenwateren en nieuwbouw.

Voor de meeste mensen die we gesproken hebben zijn ook de oevers van de binnenwateren onderdeel van "de Zeeuwse kust", hoewel overheden de binnenwateren hier niet in betrekken. Reacties over nieuwbouw in het onderzoek gingen echter vaak ook over de Oosterschelde en het Veerse meer. Het bezwaar tegen bebouwing (95%) ging hier dus ook over. Het is dus hard nodig dat ook hiervoor een provinciale visie komt.

5.8 Kwalitatieve resultaten uit het onderzoek

Duidelijk is uit de vragenlijsten dat veel mensen vinden dat men niet moet bouwen in het Nollebos en dat we van de duinen af moeten blijven. Hier worden direct ook alternatieven voor bouwplekken aangedragen. Enkele reacties uit de vragenlijst "Bewoners en toeristen komen naar de kust voor de natuur. Wat betreft het Nollebos geldt hetzelfde!! Plus het feit dat dit bos een gift was van de burgemeester aan de inwoners van Vlissingen!! De inwoners beslissen daar dus over en niet een paar ondernemers en een paar medestanders ten stadhuize!" De reacties maken duidelijk dat hier een grens bereikt is: "niet meer bouwen op het strand,

“Er staat al zoveel leeg, het unieke van de Zeeuwse kust is de rust en de ruimte.”

het aantal strandhuisjes is genoeg. Het gaat ten koste van ruimte en natuur. Niet meer bouwen in en rond de duinen”.

“Er is bebouwing genoeg in Vlissingen voor strandtoerisme. We hebben: Hotels, campings. B&B, vakantie-woningen en particuliere verhuurders”.

De nieuwbouw in Dishoek is voor veel mensen echt over de grens heen. Dit is duidelijk aan uitspraken als: “De kust is hier verpest, vernield etc”. “Bouw alleen nog in het binnenland en blijf 300 meter na de onderkant van de duinen weg met bebouwing”.

Ook over Schouwen-Duiveland zijn er veel reacties. Brouwerseiland is veelgenoemd als plan waar bezwaar tegen is. Veel watersportrecreanten beoefenen hier hun watersport. Als dit plan doorgaat dreigt die plek te verdwijnen. “Er is in de plannen over Brouwerseiland weinig tot geen rekening gehouden met de recreanten die hier al jaren komen en hun vaste stek hebben”. “Het kan niet zomaar dat deze mooie plek verdwijnt, omdat er veel mensen gebruik van maken”. “Als dit plan doorgaat kan er op de Kabbelaarsbank niet meer gesurfd worden door groepen die daar al tientallen jaren hun hobby uitoefenen en vrij toegankelijke internationale wedstrijden en Europese kampioenschappen houden” (zie ook <https://www.facebook.com/DAMXbrouwersdam>). Ze dragen bij aan de leefbaarheid omdat ze bij de lokale ondernemers uitgaven doen. Deze groep toeristen zijn vaste gasten, die hier regelmatig gericht komen. Zij dreigen hun surfplek kwijt te raken door dit plan en daarom is hier veel verzet tegen. Er wordt geen rekening gehouden met de huidige recreanten en het is een enorme ingrijpende onherstelbare verandering van de ruimte aan de kust. Als dit door zou gaan wordt openbaar gebied alleen toegankelijk voor mensen die het kunnen betalen, zoals rijken en vastgoedbeleggers. (zie voorbeelden van bebouwing in 3.1 en 3.2)

5.9 Citaten uit de enquête

Thema: Waar ligt voor u de grens?

“Grens ligt bij de kustlijn, het kustfundament: daar geen nieuwe bebouwing.”

“Laat geen bebouwing meer toe aan de kust (de strandkant) en minimaal 2 km achter de kust verder niet meer bebouwen, om zichtlijnen, rust en landschappelijk en kustsfeer te behouden.”

“Niet in de duinen, niet op het strand, niet net achter de duinen”

“Immense gebouwen, hoge hotels vind ik storend. Daarnaast geen 3 hotels van 2 verdiepingen naast elkaar. Het niet bebouwde gedeelte moet de overhand houden. Neeltje Jans bijv. zo houden, geen bebouwing, natuur de “baas”.”

“Er hoeft niet nog meer aan de kust gebouwd te worden. Maar ook de binnenlandse uitbreiding moet in de gaten gehouden worden. Economische groei = ok, maar binnen bepaalde grenzen en niet aan de kust.”

“Renovatie van bestaande parken, geen hoogbouw meer aan de kust, geen groengebied opofferen voor bebouwing.”

“De kust lijkt in handen van de projectontwikkelaars die daar appartementen willen neer zetten voor de bevolking die zich een tweede huis kunnen permitteren. Dus niet voor de ‘gewone man’.”

“De unieke openheid van het kustlandschap gaat dan onherstelbaar verloren.”

“Meer bebouwing ontnemt ieder de vrijheid daar te gaan waar de ruimte is.”

“Het gaat ten koste van de natuur, de vrijheid.”

“Het vertrouwde beeld van ‘Zeeland aan de kust’, verdwijnt er compleet door.”

“Het strand is van iedereen en niet van huisjes bezitters en strandtenten eigenaren!”

“Ik wil m’n rust daar vinden en genieten van de ruimte en natuur!”

Thema: Waarom heeft u bezwaar?

“Wel bezwaar: Waarom kust bebouwen als er al zoveel leegstand is, in de winter zijn hotels en huisjes e.d al niet gevuld. Waarom dan nog meer bebouwen?”

“Gaat ten koste van ruimte voor iedereen en natuur.”

“Zeeland moet bekend blijven om de rust die het uitstraalt.”

“Ook de wegen kunnen een groter aantal bezoekers niet verwerken.”

“Zeeland behoort zijn kenmerken te behouden. Men denkt hiermee meer toeristen te trekken, maar er zullen ook toeristen wegblijven die voor de ruimte en rust komen.”

“Het is wel genoeg zo. Je struikelt over auto’s en toeristen en dat alles brengt overlast met zich mee.”

“Verdere bebouwing tast het eigene van Zeeland aan: We moeten er voor waken dat we geen situatie ontwikkelen zoals aan de Belgische kust met boulevards met flats.”

“Dorp wordt aangetast. Te veel en vooral te hoge bebouwing.”

“Meer menselijke activiteit gaat ten koste van duinstabiliteit en natuur.”

“De kust dient een nationaal en internationaal doel: bescherming tegen zee, voor foerageren en rusten van trekvogels”.

“Ik hoef geen kustlijn zoals België.”

“De kust is van iedereen, niet alleen voor kapitaalkrachtigen.”

“De prachtige natuur is de grootste troef van Zeeland!”

“Het ontnemt het vrije gevoel.”

“Anders geen ruimte, natuur en rust meer.”

“Al wat groen is moet er gewoon zijn.”

“Het is een bezwaar, want het bederft de rust en natuur voor de inwoners.”

“Daarbij komt dat je veel flora en fauna aan zult tasten.”

“Als zeiler zie ik vaak de Zeeuwse kust vanaf het water. Het is ernstig aan het verrommelen. In ieder geval kan het Nollebos nooit bebouwd worden met woningen vanwege zijn unieke karakter voor Vlissingen en Walcheren. Je haalt de rust en ruimte weg waar naar mijn mening mensen voor komen.”

“Bebouwing doet afbraak aan uitzicht en uiterlijk. Geen authentieke ervaring.”

“Omdat het imago van Zeeland daardoor wordt verpest. De toeristen zullen uit eindelijk weg blijven.”

“Wel bezwaar, met de Belgische kust als voorbeeld. Laten we het houden zoals het is.”

Thema: mee te nemen in kustvisie

“Het zou niet zo moeten zijn dat natuur en landschap, cultureel erfgoed en lokale identiteit moet wijken voor toerisme, commercie of globalisering.”

“We vinden dat Zeeland juist uniek is door het behoud van onze authentieke en natuurrijke woonplek en vakantiebestemming. In een tijd waarin deze authentieke plekken steeds schaarser worden is dit juist een kans om zich als Zeeland mee te onderscheiden.”

“De Zeeuwse kust” is uniek met unieke natuur. De kust is breder dan het kustfundament en mooi onderdeel van het unieke landschap in Zeeland.”

“Rust en ruimte aan de kust moet blijven voor bewoners en toeristen.”

“De kust is niet alleen voor mensen die toegang kunnen betalen (huis aan de kust).”

“Betrek ook de cultuurhistorische kaart, o.a. die van het Waterschap zie: waterschapscheldestromen.nl”

“Kustvisie moet verbod op nieuwbouw in het kustfundament opnemen.”

“Provincie Zeeland moet regierol actief oppakken, niet per gemeente maar provinciaal.”

“We willen de plannen en ideeën voor bebouwing aan de kust kennen.”

“Ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit is rondom de hele kust van belang`. Eenvormige grootschalige recreatieparken verstoren de landschappelijke kwaliteit.”

“Zorg voor kwaliteit in bestaande huisjesparken waar verbetering nodig is i.p.v. nieuwe parken te bouwen.”

“Binnenwateren, en oevers van binnenwateren, betrekken, dus niet alleen de Noordzee.”

“Hotspots moeten worden herzien (of verdwijnen). Als ze blijven dan moet de begrenzing (criteria stellen) vooraf helder zijn.”

“De kust is van iedereen.”

6. ANALYSE DOOR SP ZEELAND

De antwoorden die gegeven zijn op de vragen door ieder die de vragenlijst heeft ingevuld, hebben we geanalyseerd. Dit is gedaan aan de hand van vragen (zie paragrafen)

6.1 Wat is het probleem?

- » Nieuwbouw aan de Zeeuwse kust is het probleem. 95% heeft bezwaar.
- » Er zijn recent tientallen strandhuisjes en bebouwing langs de kust bijgekomen.
- » Bewoners krijgen onvoldoende zicht op de plannen die eraan komen.
- » Maatschappelijk bezwaar: De kust dreigt door nieuwbouw niet meer voor iedereen toegankelijk te zijn.
- » Het unieke karakter van de kust, rust, ruimte en natuur staan op het spel.
- » Betekenis van de kust voor natuur en biodiversiteit wereldwijd wordt vergeten.
- » Regie ontbreekt, op korte termijn levert bebouwing winst op en door gebrek aan visie dreigt de kust te versnipperen.
- » De kust is geen product. Je kunt het maar 1 keer verpesten.
- » Uitbreiding gebeurt ondanks ingestelde saldi op gemeenteniveau (ZKA onderzoek)
- » Het aanbod is al groter dan de vraag.
- » Een reactie: "Huisjes worden niet meer verhuurd, dus wordt gebouwd voor de leegstand".

6.2 Wat is de oorzaak van het probleem en wie zijn de veroorzakers?

- » Nieuwbouw aan de Zeeuwse kust wordt toegestaan door gemeenten en provincie, door het verlenen van vergunningen.
- » Het verbod op nieuwbouw aan de kust is gehandhaafd. De reacties geven aan dat men niet begrijpt dat er toch op het strand en rond de kust gebouwd wordt.
- » Wetten rondom de kust veranderen (nieuwe Natuurbeschermings- en omgevingswet).
- » Er is geen provinciale kustvisie.
- » Over de lange termijn wordt niet gesproken en ontbreekt het aan visie.
- » Tegengestelde belangen van korte termijn kapitaal-groei staan tegenover ecologische, economische en sociaal-culturele aspecten.

6.3 Voor wie is het een probleem?

- » Voor iedereen die toegang tot strand en de duinen wil hebben en zicht op de kust wil
- » Voor iedere bewoner die de kust wil koesteren.

- » Voor ieder die rust en ruimte langs de kust en de binnenwateren zoekt en voor wie dit verstoord dreigt te worden.
- » Voor natuurlijke planten - en diersoorten die aan de kust leven of verblijven.
- » Voor het ecosysteem van de Zeeuwse kust als uniek gebied van Europa.
- » Voor toeristen en ondernemers die vrezen dat bouw aan de kust toeristen afschrikt.

6.4 Welke effecten zijn te verwachten?

- » Nieuwe bebouwing aan de kust maakt het ontoegankelijker en onaantrekkelijker.
- » Verblijf aan het strand wordt exclusief voor wie het betalen kan.
- » Het unieke karakter van de Zeeuwse kust verdwijnt (en toeristen ook).
- » Andere huisjes aan de kust komen leeg te staan: verpaupering treedt op.
- » Natuur verdwijnt.

6.5 Hoe kan het probleem worden opgelost en welke maatregelen zijn van invloed?

- » 95% van de bewoners heeft bezwaar tegen nieuwbouw: betrek dat bij de kustvisie.
- » Kijk naar de langere termijn: natuur en biodiversiteit zijn onvervangbaar: wat verdwijnt heeft onherroepelijk een negatief effect.
- » Luister naar bewoners en recreanten, zij zijn hier vanwege de mooie kust.
- » Kijk naar de vraag : het aanbod aan recreatiewoningen is groter dan de vraag.
- » Recreatieve ontwikkeling is mogelijk, maar is niet hetzelfde als nieuwbouw aan de kust
- » Er zijn veel geschiktere plekken voor bouw dan aan de kust.
- » Goed openbaar vervoer naar de kust maakt dat er geen huisjes meer naar de zee hoeven te worden gedragen. De mensen kunnen er zelf heen.
- » Ruimte geven aan natuurlijke processen en waterveiligheid, vraagt juist om een tegengestelde beweging: namelijk het verplaatsen van badplaatsen van de kust af.

7. AANBEVELINGEN VOOR DE KUSTVISIE DOOR SP ZEELAND

Met inspraak van diverse partijen is er in de Provincie Zeeland afgesproken om een Kustvisie op te stellen. Uit dit onderzoek blijkt dat er onder bewoners geen draagvlak is voor nieuwbouw aan de Zeeuwse kust. Betrek dit in de Zeeuwse kustvisie.

De maatschappelijke discussie is in volle gang, toch zijn er veel plannen en bewoners en wij begrijpen niet dat er intussen zoveel aan de Zeeuwse kust gebouwd wordt. Landelijk wordt ook de discussie gevoerd en is er maatschappelijke onrust over.

De SP vindt dat voor de provinciale kustvisie er geen nieuwe plannen en bebouwingen langs de Zeeuwse kust kunnen worden goedgekeurd. Toeristen komen naar Zeeland vanwege rust en ruimte. De SP wil dat we met de kustvisie voorkomen dat de Zeeuwse kust net zo wordt als de Belgische kust (Knokke).

7.1 Benadrukken in de kustvisie

Uniek kustgebied is wereldwijd van betekenis: Kennis over de kust laat zien dat de kust veelomvattend is. Het gaat om cultuur, historie en natuur. De kust van Zeeland is aantrekkelijk voor toeristen en bewoners als onderdeel van het hele landschap in Zeeland. Maak de Zeeuwse kust in z'n geheel tot een beschermd kustgezicht. De toekomst van de waardevolste kust van Europa staat hier op het spel. Betrek de stem van bewoners in de kustvisie. De grote meerderheid geeft aan geen nieuwbouw of grote huisjes parken te willen, maar de rust en de ruimte te zoeken. Daar zijn ook mensen bij die in de bouw werken.

Als het strand onbereikbaar wordt voor wandelaars, dan is dat ongewenst. Vaste gasten in Zeeland willen we niet weggagen. De focus ligt op toerisme, maar zou ook moeten liggen op het geven van ruimte aan natuurlijke processen. Dan is bebouwing ongewenst, maar gaat het juist om het verplaatsen van badplaatsen verder van de zee af.

Geen nieuwe hoogbouw rond de kust. Bezwaar hebben deelnemers aan het onderzoek tegen hoogbouw aan en rond de kust. Het belemmert het uitzicht.

Ieder moet vrije toegang tot de kust hebben; de kust is niet alleen voor mensen die een huis aan de kust kunnen betalen. Het gaat ons om de vrije toegang: de kust is nu openbaar. We willen dat dat zo blijft. De kust is geen product of belegging.

Geen verpaupering. Herstel parken en huisjes die

verpauperen, of niet voldoen aan de huidige vraag. De noodkreet uit het onderzoek: bouw geen nieuwe eenvormige grootschalige parken! We horen dat bezetting vaak laag is en er veel huizen te koop zijn

Oevers van binnenwateren worden door de provincie in een aparte visie opgenomen. Wij zien zoveel nieuwbouw. De SP vindt dat deze visie urgent is.

Hotspots begrenzen of afschaffen. In hotspots 'mogen' gemeenten recreatieve faciliteiten ontwikkelen, ook aan het kustfundament of de binnenwateren. De provincie moet de nu vage begrenzing beter aangeven. De SP wil af van de hotspots.

Beschermd kustgezicht. Blijf met bebouwing uit de buurt van de kust. Beschrijf de onbebouwde kust als beschermd kustgezicht.

Inbreng door PS. Binnenkort komt de Kustvisie er, waar diverse partijen inbreng in geven. We vinden dat Provinciale Staten hier een rol moeten spelen in de kaders voordat het een voldongen feit is. In de commissievergadering op 12 februari 2016 zei gedeputeerde Carla Schönknecht op vragen van de SP dat ze zelf rechtstreeks bij het ministerie ontheffing kan krijgen om toch te bouwen aan het kustfundament. We hebben dus een afgesproken visie nodig omdat dit niet zomaar kan, vindt de SP.

7.2 De kust geeft Zeeland haar identiteit

Het is de kust waar Zeeland al eeuwen haar identiteit aan ontleent. Inspiratiebron voor talloze dichters, schilders en schrijvers. Zeeland dankt een groot deel van haar geschiedenis aan de kustvaart, de handel die er gedreven is. Niet te onderschatten is de rol die de wateren en de ligging van Zeeland heeft gespeeld voor de huidige verschijning ervan en de heersende cultuur. En archeologisch gezien zijn duinen nog altijd bron van een stuk geschiedenis waarvan we een deel kennen, maar waarvan we ook nog gedeeltelijk de geheimen moeten ontdekken. De kust bevat dus een schat aan informatie. Dat is kennis die nodig is bij ieder gesprek over bebouwing!

Fred:

*“Voorbeeld is België,
Spanje, Griekenland.”*

7.3 Kust heeft waarde voor mensen

Uit het SP onderzoek blijkt dat de kust veel mensen inspireert. Zij vinden rust, ruimte, natuur en uitzicht van belang. Woorden die ook veel gebruikt worden zijn: ontspanning, frisse lucht, een mooie plek, het Zeeuwse licht. Het nodigt Zeeuwen en toeristen uit om er te fotograferen, of gewoonweg te genieten. Het nodigt kunstenaars uit om er muziek over te maken.

Er wordt veel (gevoels)waarde aan toegekend wat we niet zomaar economisch kunnen duiden. Het is een plek die veel mensen aanspreekt, die veel mensen aanzet om hun mening te geven, om tot actie over te gaan. Dit signaal willen we met dit rapport ook afgeven. Laat de kust met rust is een kreet, die we meerdere malen hebben gehoord. Zo waardevol is de Zeeuwse kust. Het gaat om meer dan het korte termijn economische perspectief. Het ecologische perspectief is juist zo relevant. Dat loont zichzelf want het is leuk om toeristen te verwelkomen en ze te laten genieten van een onbebouwde mooie kust.

7.4. De stem van bewoners

Door te luisteren naar bewoners, kunnen we ook de stem van de toerist laten klinken: zo krijgen we de kreten, die nodig zijn om Zeeland economisch op de kaart te zetten. De kust geeft ons rust, ruimte, uitzicht, beleving en ontspanning. Iedereen ervaart hier een gevoel van vrijheid en frisse lucht. We willen voorkomen dat we de kernkwaliteiten van Zeeland verspillen; de historie, de schoonheid van de kust zoals we die nu hebben. Wat blijkt uit diverse onderzoeken is dat de meeste toeristen hier naar Zeeland voor enkele dagen komen (3 a 5 dagen). Daar zetten we toch niet de identiteit van Zeeland voor op het spel. Toeristen geven, vooral de kwaliteiten aan, die we zelf en deelnemers aan ons onderzoek ook zo waarderen, blijkt uit diverse onderzoeken.

7.5 Bewegen, buiten zijn en openbaar vervoer

Belangrijk punt wat mensen noemen is het bewegen

en buiten zijn: daar is het strand als het toegankelijk is voor iedereen, juist zo goed voor. Dat er omwille van economische ontwikkeling juist aandacht moet zijn voor openbaar vervoer is voor de SP overal en altijd een punt, maar is hier een heel belangrijk aspect. Is er goed openbaar vervoer (in de kustplaatsen) dan kan iedereen (ook toeristen) vanuit de dorpen en kernen in Zeeland naar de kust gaan. Een goede strandhalte en paden bij de kust maakt dat de huisjes niet meer naar de kust hoeven. De mensen kunnen er zelf heen. Als Zeeland zich profileert met een mooie kust met rust en ruimte en met “bewegen langs de kust” Zeeland: dan hebben we in Zeeland een duurzame economische ontwikkeling op gang gebracht waar iedereen profijt van kan hebben. We behouden de economische ontwikkeling en de leefbaarheid in de dorpen en kernen: daar houden we de toeristen, daar kunnen zij hun boodschappen doen en hun huisjes vinden.

7.6 Leefbaarheid en economie: geen huisjes naar de zee dragen

Mensen kiezen ervoor om in Zeeland te wonen omdat er rust en ruimte is aan de kust en zij de vrijheid hebben om naar het strand en de duinen te gaan. Dus als we bewoners willen houden, wat goed is voor de economie moeten we zorgen dat de kust toegankelijk blijft. Het behoud van de kust als natuurlijk biotoop voor vogels, voor soorten is voor iedereen waardevol, want dat draagt wereldwijd bij aan een economisch leefbaar klimaat. Wij vinden dat leefbaarheid en woonklimaat voor bewoners samen moet gaan met recreatieve aantrekkelijkheid in Zeeland. Laten we dus maar geen huisjes naar de zee dragen. Een deelnemer aan het onderzoek: “Laat de natuur de natuur, bouw op braakliggend terrein. Laat men de fiets maar pakken naar het strand, dat is beter voor de ondernemers in de binnenstad.”

Wandelen op strand en duin is ook genoemd als iets dat bijna iedereen doet. Uitwaaien en beleven. Uitzicht en de stilte zijn keer op keer voor ieder die de vragenlijst heeft ingevuld van groot belang. Zoals een Belg, die geen onbebouwde kust meer in eigen land heeft verwoordt: “Als we huizen willen zien, waren we wel thuis gebleven.”

Alexander uit Vlissingen:

“Zeeland dankt zijn charme aan de rust en de relatief onbebouwde kust en de natuur. Meer bebouwing leidt alleen maar tot verval van die charme.”

LITERATUURLIJST

- Beekman, F, (2007). De kop van Schouwen onder het Zand.
- Buth, G.(2016). Analyse van recent gerealiseerde bebouwing en nieuwe bouwplannen aan de Centre of expertise, leisure, tourism and hospitality Celth (2015) Onderzoek: De toekomst van de vaste gast.
- Nederlandse kust in opdracht van Natuurmonumenten.
- Neeffjes, A & Bleumink, H, (2010). NL De Ruimtelijke identiteit van de Nederlandse kust.
- Kenniscentrum voor Kusttoerisme (2016). Op pad met de wandelaar. Provincie Zeeland, Kustvisie 2012.
- Geraadpleegd van <http://www.kustgids.nl/zeeland/index.html>
- Geraadpleegd PZC artikelen (uit jaargangen 2007-2016).
- Geraadpleegd van: www.scheldestromen.nl
- Geraadpleegd: <http://www.kustversterking.nl/projecten/west/cadzand-bad> . Geraadpleegd: <http://www.yachtatcadzandbad.nl>
- Geraadpleegd: <https://beschermdekust.nl/meld-bouwplannen.nl>
- ZKA Consultants (2015) Onderzoek Vitaliteit verblijfsrecreatie.

BIJLAGE 1 VRAGENLIJST KUST- EN BEBOUWING

In Zeeland maken we ons zorgen over de toenemende recreatiebebouwing en zomerverblijven op en rond de kust en willen we weten hoe u erover denkt. Wij vinden leefbaarheid voor bewoners van belang en kijken dus ook naar lokale werkgelegenheid en kansen voor lokale ondernemers. We vragen u vriendelijk de vragenlijst in te vullen, zodat we ons een goed beeld kunnen vormen van de visie van inwoners, toeristen en ondernemers van Zeeland. Meer antwoorden zijn mogelijk!

1. Bent u

inwoner van provincie Zeeland

toerist in provincie Zeeland

ondernemer in provincie Zeeland

2. In welke gemeente? ..... (invullen)

3. Komt u wel eens aan de Zeeuwse kust?

nee ja meerdere keren per week ja meerdere keren per maand ja, meerdere keren per jaar?

4. In welk seizoenen?

winter lente zomer herfst (meer antwoorden mogelijk)

5. Welke kustplaats bezoekt u het vaakst? .....

6. Waarvoor gaat u naar de Zeeuwse kust? (meer antwoorden mogelijk):

wandelen fietsen zwemmen hardlopen surfen kitesurfen andere activiteit.nl.....

7. Deze vraag is niet voor inwoners: Hoe verblijft u hier? (in wat voor soort vakantieverblijf).....

8. Wat is het aantal dagen van het verblijf?..... (deze vraag is niet voor inwoners)

9. Wat betekent de Zeeuwse kust voor u? (meer antwoorden mogelijk)

rust ruimte natuur uitzicht

te druk zoja, in welke seizoenen.....

amusement zoja, in welke seizoenen.....

anders nl.. ..... zoja in welke seizoenen.....

10. Denkt u dat bebouwing aan de kust en rond de kust toeneemt?

ja nee weet niet

11. Welke waarden van de Zeeuwse kust zou u willen behouden? .....

12. Wilt u uw mening geven voor de kust bij u in de buurt over :

	Te weinig	Goed	Genoeg	Teveel	Geen mening
Strandhuisjes	☐	☐	☐	☐	☐
Slaapstrandhuisjes	☐	☐	☐	☐	☐
Vakantiewoningen in park	☐	☐	☐	☐	☐
Chalets	☐	☐	☐	☐	☐
Hotels	☐	☐	☐	☐	☐
Minicampings	☐	☐	☐	☐	☐
Strandpaviljoens	☐	☐	☐	☐	☐
Campings	☐	☐	☐	☐	☐
Authentieke Zeeuwse huizen voor vakantie.	☐	☐	☐	☐	☐
Kleinschalige vakantiehuizen	☐	☐	☐	☐	☐

13. Wat vindt u van meer bebouwing aan de kust of in de buurt van de kust?

geen bezwaar deels bezwaarlijk wel bezwaar

14. Waarom vindt u bebouwing wel/geen bezwaart? Heeft u misschien voorbeelden?

.....

15. Zijn er zones aan te wijzen waarvan u vindt dat bebouwing wel zou kunnen? Is er een grens? .....

.....
Hoeft niet maar mag je wel invullen:

Naam.....

Tel.....

E-mail.....

Mogen we u evt bellen om nog wat vragen te stellen naar n.a.v. uw antwoorden uit deze vragenlijst? ja nee

BIJLAGE 2 RESULTAAT UIT PEILING DOOR ANWB ONDER LEDEN, FEBRUARI 2016:

Onderzoek ANWB bebouwing duinen

Een meerderheid van de ANWB-leden is geen voorstander van permanente en grootschalige bebouwing in de duinen. Maar liefst 79,8 % van de leden vindt nieuwe woonwijken in de kustgebieden niet acceptabel en 66,6 % is 't oneens met plannen voor nieuwe hotels in de duinen.

Resultaten onderzoek

- » Opvallend is dat ANWB-leden voorstander zijn van meer ruimte voor strandpaviljoens (horeca) op het strand die het hele jaar open zijn. Zo'n 57,5 % vindt dat acceptabel.
- » Vakantieparken in de gebieden achter de dijken vinden ze wel acceptabel (46,2 %).
- » Ongeveer driekwart vindt nieuwe vakantieparken in de duinen onacceptabel.

Bij nieuwe kustbebouwing gelden wel regels over kustveiligheid en natuurbescherming. Maar daarnaast mag er meer gebouwd worden, mits provincies en gemeenten dat toestaan. Welke van de volgende uitbreidingen in het kustgebied zijn volgens u wel of niet acceptabel?

	Wel acceptabel	Niet acceptabel	Ik kan geen standpunt kiezen	Geen mening
Nieuwe woonwijk in duingebieden	9,1% 48	79,8% 423	5,7% 30	5,5% 29
Nieuwe hotels in duingebieden	18,7% 99	66,6% 353	7,9% 42	6,8% 36
Nieuwe vakantieparken in duingebieden	17,2% 91	67,9% 360	10,0% 53	4,9% 26
Ontwikkelingen vakantieparken en natuur achter de dijk	46,2% 245	32,6% 173	14,2% 75	7,0% 37
Meer ruimte voor uitbreiding van toeristische attracties in bestaande toeristische hotspot (Zandvoort/Renesse)	39,1% 207	41,1% 218	11,3% 60	8,5% 45
Meer ruimte voor uitbreiding van bestaande hotelaccommodatie	34,5% 183	46,2% 245	12,1% 64	7,2% 38
Meer ruimte voor vakantiehuisjes op het strand die het hele jaar beschikbaar zijn	32,6% 173	50,2% 266	9,8% 52	7,4% 39
Meer ruimte voor strandpaviljoens (horeca) op het strand die het hele jaar open zijn	57,5% 305	26,0% 138	10,2% 54	6,2% 33

BIJLAGE 3 GEGEVENS UIT VITALITEIT VERBLIJSRECREATIE ZEELAND, ZORG VOOR MEER DIFFERENTIATIE, ZKA ONDERZOEK

- » **1400 bungalows gaan contact met de markt verliezen: Zonder actief provinciaal beleid levert dit imagoschade en verpaupering op.** RECRON ziet een ‘verblijfsrecreatieparadox’: enerzijds is er sprake van innovatie, investeringen, kwaliteitsverbetering en de daaruit voortvloeiende behoefte aan ontwikkelingsruimte bij ondernemers. Anderzijds is er sprake van overaanbod met sluimerende problemen als verloedering, leegstand, permanente bewoning of huisvesting van niet –recreatieve doelgroepen. De opgave voor de provincie Zeeland is om de sector te faciliteren en stimuleren in het verder toekomstgericht worden.

ZKA hanteert de regio kust:

- » “bevat bedrijven tot 1 kilometer vanaf de duinovergangen.”:
- » 15% van de Zeeuwse bestedingen komen voort uit de vrijetijds-economie.
De sector zorgt voor 8% van de werkgelegenheid.
- » 15% van de bestedingen komen voort uit de vrijetijdseconomie
(totaal BBP Zeeland €11,5 miljard)
- » 8% van de directe werkgelegenheid vloeit voort uit de vrijetijdseconomie in Zeeland. Het totaal aantal banen in Zeeland bedraagt 195.000

Geplande aanbodtoevoegingen van recreatiebungalows de komende jaren: ruim 1.900 eenheden, waarvan >90% aan de kust o.a. in Dishoek, Waterdunen, Recreatiepark de Stelhoeve.

Bron: deskresearch ZKA en aanvulling o.b.v. provincie Zeeland

Waterdunen: Natuur-en recreatiegebied waar 400 vakantiewoningen en een camping met 300 plaatsen, een hotel en boulevard met horeca / detailhandel komen.

Recreatiepark de Stelhoeve breidt uit met 31 vakantiehuisen aan de Oosterschelde.

Kustregio: Totaal 1.720 woningen

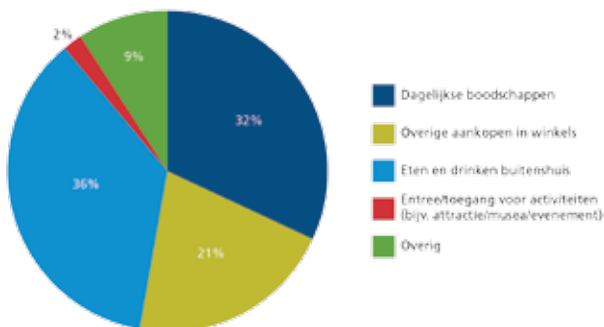
Binnenwaterregio: Totaal 271 woningen

Voor 1.400 recreatiebungalows is in 2020 in Zeeland geen toeristisch recreatieve markt meer.

- » Bungalowvakanties: aanbod sneller gestegen dan de vraag
- » Kust heeft een sterk toeristisch profiel maar moet waken voor eenzijdige groei.

Uit: ZKA Consultants Onderzoek Vitaliteit verblijfsrecreatie i.o.v. Provincie Zeeland, 30 juni 2015.

BIJLAGE 4 GEGEVENS UIT: DE TOEKOMST VAN DE VASTE GAST, ONDERZOEK CELTH.

- » 31 procent van de vaste gasten verblijft in een tweede woning, bungalow of zomershuisje, veelal gelegen op een vakantiepark.
- » Het totaal aantal vaste gasten bleef de afgelopen tien jaar min of meer gelijk.
- » De activiteiten die de vaste gast onderneemt zijn vaak ongecompliceerd van aard. Fietsen en wandelen zijn de twee voornaamste activiteiten. De actieve vaste gast in het bezit van een boot hecht veel waarde aan rust en gevoel voor vrijheid.
- » De vaste gast besteedt iets meer dan € 13 per persoon per dag. Hoewel dat minder is dan de € 32 van een 'reguliere' toerist, zijn bij de uitgaven van de reguliere toerist de kosten van de accommodatie inbegrepen, wat zo'n 76% van de dagelijkse uitgaven is. Kortom de reguliere toerist besteed nauwelijks € 8 per persoon per dag, minder dus dan de dagelijkse uitgaven van de vaste gast. De vaste gast op een boot besteed met bijna € 19 per dag ruim meer dan de andere vaste gasten.
- » De vaste gast besteedt een derde van de dagelijkse uitgaven aan eten en drinken buitenshuis en een derde aan boodschappen deels in de verblijfs-omgeving.

Tabel 2 Totale bestedingen van vaste gasten

Vaste gasten in het bezit van een:	Totaal aantal vaste gasten Nederland	Totaal uitgaven tijdens verblijf	Totale jaarlijkse uitgaven	Totale uitgaven
Stacaravan op een jaarplaats	262.000	€ 208.680.000	€ 313.721.000	€ 522.401.000
Kamperen op een seizoensplaats	181.000	€ 144.369.000	€ 185.415.000	€ 329.784.000
Tweede woning	330.000	€ 253.998.000	€ 427.710.000	€ 681.708.000
Boot op vaste ligplaats	293.000	€ 215.580.000	€ 508.147.000	€ 723.727.000
Totaal	1.065.000	€ 822.626.000	€ 1.434.993.000	€ 2.257.619.000

Bestedingen van vaste gasten die in bijvoorbeeld het ContinuVakantieOnderzoek niet worden meegenomen zijn de jaarlijkse kosten. Deze kosten bedragen gemiddeld ruim € 3000 per accommodatie en bestaan uit o.a. huur van de stand-/ligplaats, belastingen, gas / water / elektra en onderhoud. De omvang van de jaarlijkse uitgaven varieert per type accommodatie. Eigenaren van een boot op een vaste ligplaats besteden verhoudingsgewijs veel geld aan onderhoud. Ook hebben zij veelal te maken met de kosten voor winterstalling (gemiddeld € 428 per jaar).

- » Ongeveer 100.000 vaste gasten besteden ieder jaar ruim 125 miljoen in Zeeland. Dat betekent ruim 1800 banen voor Zeeland.
- » Vaste gast streeft steeds meer naar *quality of life*.
- » Belangrijke vraag wie is verantwoordelijk voor de accommodatie aan het einde van de levensduur?

Uit: Celth (2015) Onderzoek: De toekomst van de vaste gast, december 2015.

Provinciale Staten

Vragen van het statenlid S. Tuinder (SP) ingevolge artikel 44 reglement van orde

AANHANGSEL

tot de notulen van de provinciale staten van Zeeland 2016 nummer 046.

Vragen ingevolge artikel 44 van het reglement van orde inzake kust en kustbebouwing

Antwoorden van gedeputeerde staten:

(ingekomen 12 januari 2016)

1.	Bent u zich bewust van de onrust die onder bewoners en diverse ondernemers heerst? Zo ja, wat gaat u daar tegen doen?	1.	Ja. Wij hebben in de media consistent het standpunt van de provincie aangegeven. PS besluit binnenkort over de herziening van het Omgevingsplan. Tot slot is de provincie gestart met het opstellen van een Zeeuwse kustvisie.
2.	Is GS bekend met de inhoud van het besluit tot aanpassing van de Barro? Zo ja wat houdt dit besluit in, wanneer gaat het in en wat betekent het voor de bebouwing aan de kust?	2.	Ja. Het Rijk had het voornemen om via een aanpassing van het Barro (artikel 2.3.5.) ruimtelijke ordening in het kustfundament over te laten aan provincies en gemeenten. Ontwikkelingen in het kustfundament zouden op basis van het nieuwe Rijksbeleid mogelijk worden als dit niet ten koste zou gaan van de waterveiligheid. Minister Schultz heeft echter op 21 januari 2016 aangegeven voorlopig af te zien van de voorgenomen wijziging van het Barro.
3.	Klopt het dat op dit moment een vacuüm is ontstaan doordat landelijk beleid in gang is gezet voordat provinciaal beleid tot stand is gekomen? Zo ja wat is de reactie van GS hierop?	3.	Nee. Met de vaststelling van de ontwerp herziening Omgevingsplan en Verordening Ruimte Provincie Zeeland (VRPZ) heeft de provincie beleid in voorbereiding waar gemeenten rekening mee moeten houden. In de herziening wordt veiligheidshalve ingespeeld op het mogelijk in de toekomst alsnog veranderend Rijksbeleid. Met de vaststelling van de herziening Omgevingsplan en VRPZ in PS wordt dit bekrachtigd. Uitgangspunt is dat bebouwing in het kustfundament niet mogelijk is, met uitzondering van de bestaande kernen (begrenzing bestaand bebouwd gebied) en onder voorwaarden binnen de hotspots.
4.	Als bebouwing aan de kust nu inderdaad is toegestaan of wordt toegestaan, is GS dan voornemens om dit toe te laten of zelf beleid te formuleren om bebouwing te voorkomen tot de provinciale kustvisie gereed is?	4.	Zie antwoord bij vraag 3
5.	Is er sowieso een mogelijkheid voor de provincie om in de kustvisie een verbod op bebouwing op te nemen? Zo ja is een dergelijk verbod ook mogelijk voor het binnenstedelijk gebied aan de kust?	5.	Ja, op basis van de Wet ruimtelijke ordening kan de provincie middels een ruimtelijke verordening haar provinciale ruimtelijke belangen borgen.

- Ja. Het binnenstedelijk gebied is echter een primaire verantwoordelijkheid van gemeenten. Provinciaal ingrijpen is alleen mogelijk indien provinciale belangen in het geding zijn.
6.	Als een verbod op kustbebouwing voor de provincie niet tot de mogelijkheden behoort welke middelen staan de provincie dan wel tot haar beschikking om kustbebouwing aan banden te leggen?	6.	Zie eerdere beantwoording
7.	Als kustbebouwing in stedelijk gebied niet onder de competentie van de provincie valt is de provincie dan voornemens hierbij een regiefunctie op zich te nemen?	7.	Zie eerdere beantwoording
8.	Het omgevingsplan beschrijft dat de Provincie de landschappelijke kwaliteit van de Zeeuwse kust bewaakt en bebouwing aan de kust wil beperken. Klopt het dat u bebouwing aan de kust wilt beperken? Zo ja, hoe gaat u daarvoor zorgen?	8.	Het volbouwen van de kust past niet bij de kernkwaliteiten en het DNA van Zeeland. Het voorstel in de herziening van het Omgevingsplan voorziet in deze bescherming binnen de begrenzing van het kustfundament.
9.	Zijn er huidige plannen voor bebouwing aan de Zeeuwse kust die u ongewenst vindt?	9.	Nee. Wij hebben geen projectaanvragen ontvangen die in strijd zijn met provinciaal beleid.
10.	Op welke wijze kan de provincie nu ongewenste bebouwing van de Zeeuwse kust tegengaan?	10.	Nieuwe ontwikkelingen worden getoetst aan de voorwaarden in het provinciale Omgevingsplan en de VRPZ. Indien nieuwe ontwikkelingen niet aan deze voorwaarden voldoen, kan de provincie juridische instrumenten inzetten om de ontwikkeling tegen te gaan. Daarnaast worden ontwikkelingen in het kader van de Natuurbeschermingswet getoetst op negatieve significante effecten op habitattypen. Bij significante negatieve effecten kan geen natuurbeschermingsvergunning worden verleend.

MIDDELBURG, 9 februari 2016

Namens de fractie van SP,

S. Tuinder

Gedeputeerde Staten,

Drs. J.M.M. Polman
A.W. Smit, wnd

Vragen van het statenlid S. Tuinder (SP) ingevolge artikel 44 reglement van orde

AANHANGSEL

tot de notulen van de provinciale staten van Zeeland 2016 nummer 072.

Vragen ingevolge artikel 44 van het reglement van orde inzake kustvisie (ingekomen 30 maart 2016)

Antwoorden van gedeputeerde staten:

1.	Is het college het met de SP eens dat er nog altijd veel onrust bij de Zeeuwse inwoners en toeristen is over nieuwbouwplannen aan de kust?	1.	Wij zijn samen met medeoverheden en maatschappelijke organisaties gestart met het opstellen van een Zeeuwse kustvisie. Deze visie moet duidelijkheid scheppen.
2.	Heeft het college gevolgd dat er ook in Schouwen-Duiveland veel onrust is ontstaan vooral over het plan Brouwerseiland?	2.	Wij hebben kennis genomen van de berichtgeving over Brouwerseiland.
3.	Heeft het college ook begrepen dat vele (internationale) windsurfers worden gedupeerd omdat ze hun sport (wedstrijden en internationale speedtrials) niet meer kunnen beoefenen wanneer Brouwerseiland gerealiseerd wordt?	3.	Wij hebben begrepen dat er zorgen zijn bij de windsurfers. In het voorjaar van 2015 heeft de gemeente Schouwen-Duiveland samen met Brouwerseiland B.V. een werkgroep surfspot Brouwersdam opgericht. In de werkgroep met brede vertegenwoordiging vanuit de sportsector, wordt onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de surfspot en de gevolgen van Brouwerseiland voor de sportsector. Ook wordt onderzocht of eventuele compenserende maatregelen nodig zijn. De werkgroep verwacht eind 2 ^e kwartaal 2016 resultaten te presenteren.
4.	Weet het college dat dit ook geldt voor een grote groep recreatieve surfers, die gedurende vrijwel het hele jaar op en rond deze locatie recreëren?	4.	Zie beantwoording vraag 3.
5.	Is het college het eens met de SP dat het verlies van bovengenoemde groep een grote impact heeft voor de lokale en regionale economie?	5.	Zie beantwoording vraag 3.
6.	Klopt het dat het college niet bereid is om te wachten met een beslissing over Brouwerseiland tot de Kustvisie is opgesteld? Zo ja, waarom niet?	6.	Nieuwe ontwikkelingen worden getoetst aan de ruimtelijke provinciale kaders zoals beschreven in het Omgevingsplan. Brouwerseiland is in de vastgestelde herziening van het Omgevingsplan aangewezen als recreatieve hotspot. De gemeente geeft met de ontwikkeling van Brouwerseiland invulling aan het provinciale beleid. Daarnaast wordt getoetst op wet- regelgeving inzake de Natuurbeschermingswet 1998. De kustvisie wordt opgesteld ter voorbereiding op- en als input voor de Omgevingsvisie in 2018.

7.	Is het college het met de SP eens dat het wel degelijk nodig is dat de Deltawateren de Kustvisie moeten worden opgenomen? Zo ja op welke wijze? Zo nee, waarom niet?	7.	De kustvisie gaat primair in op de Noordzeekust, omdat hier de benoemde opgaven de hoogste prioriteit hebben. De deltawateren worden hierna bezien in het licht van de resultaten van de kustvisie.
8.	Is het opstellen van de Kustvisie bedoeld om wel of niet te luisteren naar de wensen van partijen bewoners en maatschappelijke organisaties?	8.	De kustvisie is een coproductie met medeoverheden en maatschappelijke organisaties en wordt in samenspraak met hen opgesteld.

MIDDELBURG, 25 april 2016

Namens de fractie van SP,

Gedeputeerde Staten,

S. Tuinder

Drs. J.M.M. Polman
A.W. Smit

Colofon

Onderzoek en tekst door Statenfractie van SP Zeeland

Met dank aan

- » alle SP afdelingen voor het meedenken.
- » alle SP leden uit Zeeland die mee geholpen hebben bij het onderzoek.
- » allen die huis aan huis geënqueteerd hebben.
- » de sprekers op de themabijeenkomsten over de kust.
- » allen die hun deskundigheid hebben gedeeld.
- » allen, leden en niet leden die de vragenlijst hebben ingevuld.

Fotografie: Quiniver Tuinder, Rob van Willigenburg

Vormgeving: subsoda

SP Statenfractie Zeeland
www.zeeland.sp.nl